

Eindrapport Ontmoetingsdagen en Slotconferentie 2002 – 2003

Allochtonen en Media: een hink-stap-sprong?

Inhoud	1
Inleiding	3
I. Verloop van het project	5
1. Provinciale Ontmoetingsdag in Antwerpen – 27 april 2002	5
2. Provinciale Ontmoetingsdag in Gent – 5 oktober 2002	5
3. Provinciale Ontmoetingsdag in Hasselt – 14 december 2002	6
4. Slotconferentie in Brussel – 25 april 2003	7
Workshops: synthese	7
Algemene bevindingen	10
Afronding: Tussenkost Vlaams minister Vogels	10
II. Vaststellingen	11
1. Beeldvorming: dubbel probleem	11
2. Participatie: waar zijn de allochtonen	12
III. Aanbevelingen	14
1. Aan media-actoren	14
a. Een constante reflex en diversiteitsgevoeligheid	14
b. Het bevorderen van participatie	15
2. Aan de allochtone verenigingen	16
a. Kennis van de media	16
b. Mondigheid en feedback	16
c. Brug- en stimuleringsfunctie	16
3. Aan alle kritische burgers	17
4. Aan de Vlaamse overheid	18
a. Focus op de openbare omroep	18
b. Een professionele motor	18
c. Minderhedenprogramma's en -zender	19
IV. En verder?	19
V. Bijlagen	21
<i>Bijlage 1: Verslag van de Provinciale Ontmoetingsdag Antwerpen</i>	21
a. Verwelkoming door de heer Marc Wellens	21
b. Verwelkoming door de heer Christopher Oliha	21
c. Voorstelling van enkele Antwerpse initiatieven	24
1. Off-TV	24
2. Radio Multipop	25

3. "Kleur in de Media: wanneer"	25
d. Ontmoeting en discussie tussen panel en publiek	26
e. Slotwoord door Georges Kamanyo	36
<i>Bijlage 2: Verslag van de Provinciale Ontmoetingsdag Gent</i>	37
<i>Bijlage 3: Verslag van de Provinciale Ontmoetingsdag Hasselt</i>	47
<i>Bijlage 4: Verslag van de Slotconferentie</i>	57
a. Workshop 'Reportage: Fatima; Camera: Dieudonné; Klank: Sharogh'	57
1. Het werkveld	57
2. Openbare omroep	58
3. Vlaamse Regering	59
4. Cultureel en structureel	59
5. Groepsgesprek	60
b. Workshop 'Meer in de media'	60
1. Algemene principes	60
2. Specifiek: de problematische band tussen allochtonen en media	61
3. Persberichten	62
4. Het belang van de contactpersoon	62
5. Doordacht te werk gaan	62
c. Workshop 'Diversiteit in Woord & Beeld: uitdagingen en valkuilen	63
1. Migranten & Media	63
2. Beeldfragment	63
3. De nood aan een goede gesprekspartner / woordvoerder	63
4. Instroom allochtonen	64
5. Taalgebruik: wij en zij	64
d. Workshop 'Kritisch kijken'	65
1. Beeldfragmenten	65
2. Reflecties	65
e. Workshop/debat: 'Vermarketing en Diversiteit'	67
1. Uiteenzetting door Eric Corijn	67
2. Reacties door Tarik Fraihi	69
3. Dialoog met het publiek	70
f. Workshop: 'Hoe allochtonen betrekken in programma's?'	73
1. Ed Klute	73
2. Touria Azziz	74
3. Fernando Marzo	74
4. Vraaggesprek	75
<i>Bijlage 5: Toespraak van Vlaams minister Vogels</i>	75

Inleiding

Als koepelorganisatie van verenigingen van etnisch-culturele Minderheden in Vlaanderen is het Minderhedenforum de vertegenwoordiger en belangenbehartiger van etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen. Hierbij spitst de organisatie zich toe op een aantal maatschappelijk relevante kernthema's die de etnisch-culturele minderheden aanbelangen. De beeldvorming in de media is hier één van.

De media zijn in onze huidige maatschappij niet weg te denken. 'Informatie' maakt een steeds belangrijker en omvangrijker deel uit van ons dagdagelijks leven, zowel binnen de professionele als de privé-sfeer. Televisie, radio, kranten, tijdschriften, internet: met z'n allen consumeren we deze mediaproducten in grote hoeveelheden. De media hebben dan ook een grote impact op de verschillende segmenten van de maatschappij: de politiek, de cultuur, het dagelijks leven,... De massamedia beïnvloeden in grote mate de manier waarop wij de wereld, onszelf en anderen zien.

Dit laatste wordt duidelijk geïllustreerd door de thematiek van etnisch-culturele diversiteit in de media. Etnisch-culturele minderheden herkennen zich weinig in de beeldvorming van hun groepen in de media. De deelnemers aan de eerste Open Forumdag van het Minderhedenforum (oktober 2001), zochten naar een verklaring. Vooreerst is de diversiteit in de Vlaamse media vaak quasi afwezig. De media weerspiegelen niét de diversiteit die in de samenleving aanwezig is. Etnisch-culturele minderheden ('allochtonen', vluchtelingen, woonwagenbewoners) in de ether of in de gedrukte pers, zijn meer de uitzondering dan de regel. Wanneer ze aan bod komen, is het vaak in stereotiepe en zelfs negatieve zin. Een dieperliggende oorzaak, is dat minderheden en media elkaar nauwelijks kennen: het lijkt wel of ze in verschillende werelden leven.

Om daar iets aan te doen, organiseerde de openbare omroep VRT, in samenwerking met het Minderhedenforum, het toenmalig Intercultureel Centrum voor Migranten (ICCM), het Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen en het Vlaams Minderhedencentrum (VMC) in februari 2001 een ontmoeting en discussie tussen VRT-medewerkers enerzijds en mensen uit het allochtoon verenigingsleven en de integratiesector anderzijds. Het initiatief werd een succes. De ontmoetingsdag zelf en het verloop van de discussies toonden aan dat de ontmoeting een bestaande behoefte invulde.

Het Minderhedenforum besliste om op dit spoor verder te gaan. Op initiatief van de heer Georges Kamanayo, cineast en reeds lang met het thema vertrouwd, werd een reeks provinciale ontmoetingsdagen rond het thema Allochtonen & Media op het getouw gezet. De bedoeling was om

mensen uit etnisch-culturele minderheden en uit de media in de verschillende provincies met elkaar in contact te brengen, om hun netwerken uit te breiden en van gedachten te wisselen over het thema. Verder moesten uit de verschillende discussies ook een reeks actiepunten voortvloeien. De ontmoetingsdagen gingen door in de provincies Antwerpen (Antwerpen), Oost-Vlaanderen (Gent) en Limburg (Hasselt). Het geheel werd afgerond tijdens een slotconferentie in Brussel, waar alle bevindingen, opmerkingen en aanbevelingen werden samengebracht en enkele actiepunten 'uitgetest' in 7 workshops.

Het project was het resultaat van een intensieve samenwerking met verschillende partners. Het Minderhedenforum coördineerde het geheel in nauwe samenwerking met de VRT. Het Intercultureel Centrum voor Migranten (ICCM), wiens rol later werd overgenomen door het Steunpunt Sociaal-Cultureel Werk (SoCiuS), het Vlaams Minderhedencentrum, het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding (CGKR) en de Interdepartementale commissie Etnisch-Culturele Minderheden (ICEM) stuurden mee het project. Op provinciaal niveau werd samengewerkt met de Provincie Antwerpen, de Provincie Oost-Vlaanderen, het Provinciaal Integratiecentrum (PRIC) Limburg en in Brussel het Regionaal Integratiecentrum (RIC) Foyer, PRISMA opleidingsproject i.s.m. TV-Brussel en Link-Brussel. Het initiatief werd verder financieel ondersteund door de Vlaamse Overheid, de Koning Boudewijnstichting (dit binnen het kader van hun project 'Tussen Woord en Daad', ter ondersteuning van journalistieke praktijken die burgers aanzetten tot grotere maatschappelijke betrokkenheid en tot het opnemen van verantwoordelijkheid in de samenleving, de Vlaamse Gemeenschapscommissie in Brussel en het Fonds Pascal Decroos.

I. Verloop van het project

1. Provinciale ontmoetingsdag in Antwerpen – 27 april 2002

Zie bijlage 1: Verslag van de Provinciale Ontmoetingsdag in Antwerpen

Tijdens deze eerste provinciale ontmoetingsdag werden verschillende personen uit de regionale media als panelleden rond de tafel verzameld om de discussie aan te gaan met het publiek: Karin van de Berghe (Radio 2 Antwerpen), Tinus Schneiders (ATV), Dagmar De Beukelaer (Multipop, vrije radiozender in Antwerpen), Piet De Busschere (De Wijkgazet) en Guy Fransen (De Standaard en Het Nieuwsblad). Moderator van dienst was Veli Yüksel (VRT-nieuwsdienst).

In het debat waren de deelnemers het erover eens dat allochtonen nog al te vaak uitsluitend bij negatieve of exotische aangelegenheden aan bod komen in de media, zoals het offerfeest, incidenten, rellen, enz.

Personen uit de media, vonden dat allochtonen meer deel moeten gaan uitmaken van de normale nieuwsstroom. Daartoe moeten zij, aldus de mediamakers, zélf meer gebruik maken van de media. Ze moeten zelf naar de media toestappen met hun verhaal. Media hebben nood aan meer input vanuit deze groepen. Mogelijk moeten zij meer *knowhow* opbouwen betreffende het omgaan met de media, en hun taalkennis en mondigheid aanscherpen. De overheid moet de allochtone gemeenschappen de nodige ondersteuning geven om hier iets aan te doen.

De allochtone deelnemers aan het debat gaan akkoord met deze bevindingen. Zij vinden echter dat ook de media, vanuit hun journalistieke opdracht, meer moeite moeten doen om etnisch-culturele minderheden te bereiken. De bal wordt te vaak naar de allochtonen teruggekaatst, terwijl hun inspanningen om in de media te komen, vaak op een muur botsen. Niet-sensationeel berichten uit allochtone groepen hebben zagezegd geen nieuwswaarde. Journalisten moeten ook meer de reflex hebben om rond álle thema's allochtonen aan het woord te laten. Er moeten meer allochtone gezichtspunten worden ingebouwd in de gewone berichtgeving.

De belangrijkste conclusie bij dit debat was dat er nog een grote kloof gaapt tussen de media en de allochtone gemeenschappen. Er zijn wederzijdse frustraties, maar er is ook wederzijds goede wil aanwezig. Zij gaan vaak naar elkaar op zoek, maar vinden elkaar te weinig.

2. Provinciale ontmoetingsdag in Oost-Vlaanderen – 5 oktober 2002

Zie bijlage 2: Verslag van de Provinciale Ontmoetingsdag in Gent

De ontmoetingsdag in Gent kreeg als titel 'Culturele diversiteit in woord en beeld' mee. Deelnemers uit verschillende etnisch-culturele groepen en vanuit de media namen deel aan de discussie.

Tjhoi Ng Sauw (VRT) modereerde het debat tussen de panelleden en het publiek. In het panel zetelden Flip Voets (Raad voor de Journalistiek, Secretaris-Generaal), Lucie De Zutter (AVS), Karin Meulemans (VRT Ketnet, programma-manager), Frieda Saeys (Universiteit Gent, Communicatiewetenschappen), Öztürk Taspınar (Grup T).

Vertrekkende van een video-montage van 'goede (of juist niet?) voorbeelden' van diversiteit in beeld en van een ontwerp van checklist, discussieerden de deelnemers over "hoe een 'juiste' beeldvorming er

eigenlijk moet uitzien'. De checklist werd aangepast en aangevuld op basis van de commentaren, besprekingen en nabesprekingen van deze ontmoetingsdag.

Uit de discussie bleek dat er een voortdurend spanningsveld is tussen enerzijds diversifiëren van het bestaande aanbod (meer diversiteit in de gewone programma's en artikels) en anderzijds uitbreiden van het media-aanbod in 'diverse' zin (specifieke 'multiculturele' programma's of rubrieken). Verschillende deelnemers hielden een duidelijk pleidooi voor een programma dat specifiek de 'diverse samenleving' als onderwerp heeft. Een aantal voorbeelden in eigen land (o.a. TV Brussel met programma's specifiek over Vlamingen in Brussel) wijzen erop dat een dergelijke formule voor (etnisch-culturele) minderheden in Vlaanderen tot positieve resultaten kan leiden.

3. Provinciale ontmoetingsdag in Limburg – 14 december 2002

Zie bijlage 3: Verslag van de Provinciale Ontmoetingsdag in Hasselt

Een 100-tal geïnteresseerden maakten op 14 december hun opwachting in het Provinciehuis in Hasselt voor de derde provinciale ontmoetingsdag. De ontmoetingsdag werd enigszins overschaduwed door de recente berichtgeving in de media over de moord op een Marokkaanse Islamleerkracht in Antwerpen en de onrust die hierop volgde. Er werd gewezen op de erg sensationele berichtgeving hieromtrent, die voor de allochtone gemeenschappen een opdoffer betekende.

Annemie van Winckel (verantwoordelijke Gelijke Kansen bij de VRT, nu nog lid van de VRT-commissie 'Positieve actie'), Luc Moons (TV-Limburg), Hassan Amaghlaou (Minderhedenforum, Federatie van Marokkaanse Democratische Organisaties, Limburgse Integratieraad) en Ivo Vankerckhove (Het Belang van Limburg) namen deel aan het panel. Marcel Kerff (directeur van het Klein Kasteeltje) modereerde de discussie.

Uit de discussie bleek dat het debat over diversiteit in de media niet losstaat van de discussie over het functioneren van de media in het algemeen. Wat is nieuws? Is nieuws per definitie slecht nieuws? Is goed nieuws geen nieuws? Allochtonen zijn wellicht niet de enige slachtoffers van de sensatiezucht die vele media typeert? Is meer duiding een oplossing voor dit dilemma? Allemaal belangrijke discussies die hun weerslag hebben op de beeldvorming van allochtonen. En wat met het geringe aantal allochtone journalisten? Kunnen zij het verschil maken op de redacties? Ze hebben in ieder geval contacten waarover allochtone journalisten minder evident beschikken. Het is waarschijnlijk dat ze gevoeligheden binnen gemeenschappen van etnische minderheden beter kunnen inschatten. Er is dus nog werk aan de winkel. Journalisten zelf wacht, naast een gedegen kennis van feiten, ook enig inlevingsvermogen

in de perspectieven van etnische minderheden. Opleidingsinitiatieven kunnen ertoe bijdragen dat allochtonen alsnog de weg naar tewerkstelling in de media vinden. En allochtone verenigingen zelf? Wat kunnen zij doen? Ook van hen worden inspanningen verwacht om meer te participeren aan het mediagebeuren. Die participatie vergt nu eenmaal inspanningen, dat is niet anders voor eender wie met de media en via de media wil communiceren. Vormingen rond mediavaardigheden kunnen de kloof helpen dichten en de drempel verlagen.

Er stelde zich nog een ander dilemma. Enerzijds is er de nood om vaker 'Mohammed met de pet' aan het woord te laten, en te tonen dat allochtonen over dezelfde zaken nadenken als andere Vlamingen. Anderzijds willen allochtonen dat hun eigenheid voldoende tot uiting komt.

Ten slotte was er aandacht voor de specifieke rol van specifieke actoren binnen de media. Zo zijn het steeds meer productiehuzen die programma's maken. Journalisten zijn niet alléén verantwoordelijk voor hun producten. Zo dient de inbreng van o.a. eindredacteuren in teksten, programma's etc. niet onderschat te worden. Zij vormen een belangrijke schakel in de totstandkoming van een mediaproduct. Lokale correspondenten vormen dan weer een belangrijke filter van informatie, wat vaak betekent dat het nieuws uit allochtone gemeenschappen niet of veel moeilijker doorstroomt naar de media. Het zou een meerwaarde zijn om meer allochtonen in deze functie te zien, wat ons weer brengt op het belang van tewerkstelling in de media.

Doorheen de hele discussie werden er duidelijke signalen gegeven dat er aan beide zijden openheid is om de dialoog te voeren. Een veelgestelde vraag luidde echter: "Hoeveel tijd rest er nog"? Bij de verschillende panelleden klonk het alvast unaniem: "De tijd dringt".

4. Slotconferentie in Brussel – 26 april 2003

De verschillende bevindingen en conclusies uit de provinciale ontmoetingsdagen werden meegenomen naar een slotconferentie in het Amerikaans Theater in Brussel op 26 april 2003. De conferentie kreeg de titel 'Allochtonen & Media: een hink-stap-sprong?'. Na een lange periode van "hink-stapsgewijze" vooruitgang inzake etnisch-culturele diversiteit in de media, wilden de organisatoren een concrete aanzet geven voor een daadwerkelijke sprong vooruit. Verschillende discussie- en actiepunten die op vorige conferenties naar voor kwamen, werden daartoe uitgewerkt in verschillende workshops.

Meer dan 100 mensen namen deel aan de conferentie, waaronder (toenmalig) Vlaams Minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking Mieke Vogels, Brussels Minister Jos Chabert, Gedelegeerd Bestuurder van de VRT Tony Mary en enkele

mediaprofessionals zoals Jan Hautekiet, Faroek Ozgünes, Chris Dusauchoit en Edward De Maesschalck (Canvas).

Workshops

Zie bijlage 4: Verslag van de workshops op de slotconferentie

Om de input vanuit allochtone verenigingen te verhogen en te verbeteren, waren er twee workshops gericht op mediatraining. In de workshop 'Meer in de media' gaf Guy Fransen (Het Nieuwsblad en De Standaard) een aantal waardevolle tips mee aangaande het bereiken van en omgaan met de pers. Hoe breng ik mijn verhaal? Hoe kan ik de interesse wekken? Hoe schrijf ik een persbericht? Hoe denken journalisten? Hoe gaan ze te werk? Allemaal vragen waarop werd ingegaan. Persoonlijk contact is hier erg cruciaal. Persberichten vormen daarbij ook vaak een probleem: vaak zijn deze niet concreet, niet duidelijk genoeg. Journalisten blijken ook bijzonder 'allergisch' te zijn aan zogenaamd "vakjargon", iets waar de socio-culturele sector nogal kwistig mee durft omspringen. Helderheid en bondigheid zijn onontbeerlijk. Verder is het van belang om een contactpersoon aan te stellen, iemand die niet terugdeinst om persoonlijk naar de pers toe te stappen of de telefoon ter hand te nemen om zo het verhaal van zijn organisatie zo bondig en boeiend mogelijk te vertellen.

De workshop 'Interviewtechnieken' sloot hierbij aan. Peter Verlinden (VRT) leidde de deelnemers in in de kunst van het geven van interviews, waarbij gelet werd op taalgebruik, lichaamshouding enz.

Mediamakers konden hun diversiteitsgevoeligheid verder aanscherpen in een gesprekstafel met Monique Doppert van het Projectbureau Media en Migranten van de Nederlandse Journalistenvereniging (NVJ). Zij leidde een workshop met de naam 'Diversiteit in woord en beeld: uitdagingen en valkuilen'. Hier bleek dat de media uiteindelijk een constante reflex moeten ontwikkelen rond diversiteit, zoals dat ook met de gender problematiek moest (en moet) gebeuren. Belangrijke elementen die daar naar voor kwamen waren o.m.: een goede kennis van zaken en gevoeligheid voor impliciete betekenissen inherent aan bepaalde formuleringen.

Een workshop 'Kritisch kijken' stimuleerde de deelnemers om hun suggesties rond een programma met de maker te delen. Samen met enkele vrijwilligers van Link Brussel namen ze aan de hand van de checklist, die op de ontmoetingsdag in Gent werd ontwikkeld, enkele beeldfragmenten onder de loep, bijvoorbeeld een aflevering van Mand bijt Hond, waarbij de bekende Kris en Yves tijdens de Ramadan een moskee bezoeken, of een aflevering van Terzake, waarin gesluierde Turkse vrouwen naar een voetbalmatch België-Turkije kijken. De werkgroep bestond uit zowel mensen uit de productiezijde (researchers,

programmamakers, journalisten) als consumenten (autochtonen en allochtonen). Er werd vastgesteld dat er in heel wat gevallen nog sprake is van stereotypering en vooroordelenbevestiging, niet zelden echter ten gevolge van een wat onzorgvuldige aanpak van de journalist. Ook met het beeldmateriaal met allochtonen wordt niet altijd met goede kennis van zaken omgesprongen. Een interessant maar ingewikkeld discussiepunt was het gebruik van humor i.v.m. allochtonen. Hoewel dit zeker een bruikbaar wapen kan zijn in de strijd voor positieve beeldvorming rond allochtonen, moet hier rekening gehouden worden met de verschillende interpretaties van humor, en moet men zich hoeden om hierbij enkel te vertrekken van de eigen (Vlaamse, Belgische, Westerse ...) opvatting van wat humor kan of moet zijn.

In een workshop 'Hoe kan ik allochtonen actief betrekken in mijn programma, ... ?' zocht o.m. de Nederlandse Ed Klute (*Mira Media*) naar strategieën ter bevordering van de deelname van allochtonen aan een medium of programma. Tijdens de provinciale ontmoetingsdagen was dit voor vele mediamakers getipt als zijnde een heikel punt. De workshop zette enkele kanalen naar allochtonen in de samenleving op een rijtje en speurde naar mogelijke verklaringen van en remedies voor de geringe respons uit deze groep.

Media zijn zich steeds meer bewust van de meerwaarde van allochtone collega's voor en achter de schermen van hun medium. De workshop 'Reportage: Fatima; Camera: Dieudonné; Klank: Sharogh', geleid door Tjhoi Ng Sauw (VRT), onderzocht hoe de tewerkstelling van allochtonen in de media kan toenemen. Daartoe liepen of lopen reeds verschillende projecten of, zoals een opleidingsproject i.s.m. TV-Brussel en een stageproject bij Belga. Hierbij kwam opnieuw de discussie ter sprake over de meerwaarde van een multicultureel programma voor en door allochtonen, én met en voor autochtonen. De deelnemers waren het erover eens dat zelfs de eventuele herinvoering van zo'n programma niet belet dat diversiteit ook in andere programma's geïntegreerd wordt.

Een workshop annex debat, gewijd aan het thema 'Vermarkting en diversiteit', onderzocht hoeveel speelruimte journalisten, allochtoon of autochtoon, hebben in het realiseren van een meer evenwichtige beeldvorming. Eerder schreven Eric Corijn, Jan Blommaert, Marc Holthof en Dieter Lesage in samenwerking met Kunst en Democratie een artikel over de mechanismen waaraan de media vandaag onderhevig zijn. Zij stelden vast dat bij media, en dan vooral bij de televisie, de verkoopbaarheid belangrijker is dan de doelstellingen of de goede bedoelingen hierachter. Daarom gaan de media maar al te graag in op bepaalde 'tegenstellingen' in onze maatschappij (bijv. de tegenstelling autochtoon-allochtoon). Tegenstellingen verkopen nu eenmaal erg goed. Over de consequenties hiervan voor de diversiteit in de media, ging Eric Corijn in debat met Tarik Fraihi en het publiek. Opvallend was dat er zich ook hier een discussie ontspon over de wenselijkheid en mogelijkheid van

een multicultureel programma en zogenaamde doelgroeptelevisie, specifiek in het kader van de beheersovereenkomst met de Vlaamse overheid. Opvallend was dat men het oneens bleek te zijn (en nog steeds is) over de verantwoordelijkheid voor het ontbreken van doelgroeptelevisie of -programma's. Volgens sommigen lag dit aan de overheid, die niet overtuigd lijkt van de voordelen van deze aanpak, terwijl de aanwezige beleidsvertegenwoordigers wezen op het feit dat voormalig Minister van Welzijn Mieke Vogels eerder al had gepleit voor 'allochtonentelevisie', wat echter op heel wat tegenwind botste. Vlaanderen was op dat moment blijkbaar niet rijp voor een dergelijke aanpak. Is Vlaanderen daar nu wel klaar voor?

Algemene bevindingen

Eén van de grootste pijnpunten is het gebrek aan continuïteit en coördinatie op vlak van allochtonen en media. Er is dringend nood aan een 'professionele motor', die – naar Nederlandse en andere Europese voorbeelden – systematisch impulsen geeft aan de verschillende actoren en expertise opbouwt en deelt. Minister Vogels nam dit voorstel alvast ter harte en beloofde in de ontwikkeling van het nieuw strategisch plan voor het minderhedenbeleid bijzondere aandacht te besteden aan dit actiepun. Verder zegde ze ook toe om samen met het Minderhedenforum regelmatig updates en uitbreidingen van de CD-rom 'Gevestigde Waarden' ter beschikking te stellen van journalisten.

Uit de uiteenzetting van Tony Mary, gedelegeerd bestuurder van de VRT, dat er ook wat beweegt bij de openbare omroep. Recent waren er een twintigtal allochtone scholieren te gast om de smaak van de media te pakken te krijgen. De VRT richtte een Cel Diversiteit op met twee voltijdse medewerkers, met name Flip Feyten en Nadia Dala. En de gedelegeerd bestuurder tekende plechtig een Charter Diversiteit, dat hij overhandigde aan Christopher Oliha, voorzitter van het Minderhedenforum, aan Minister Vogels en aan Marleen Bergen, voorzitter van de VRT-Commissie Gelijke Kansen.

Afronding: Tussenkomst Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking Mieke Vogels

Minister Mieke Vogels onderstreepte in haar toespraak de belangrijke rol van de media in het doorbreken van het wij versus zij denken. Hiertoe is een vanzelfsprekende diversiteit in alle programma's noodzakelijk. De recent uitgekomen CD-rom 'Gevestigde Waarden', een instrument dat het Minderhedenforum in opdracht van de Minister ontwikkelde, is hiertoe een concreet middel. Deze biedt, naar het voorbeeld van 'Zeg niet te gauw, d'r is geen vrouw', journalisten een lijst met de contactgegevens van een

200-tal allochtone deskundigen rond de meest uiteenlopende onderwerpen.

De Minister beloofde de deelnemers ook om samen met het Minderhedenforum voor een verdere optimalisering en regelmatige update van deze CD-rom te zorgen, "tot er geen 201 maar 2001 deskundigen in staan, bij wijze van spreken", aldus de Minister.

Zie bijlage 5: Toespraak van Vlaams Minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking Mieke Vogels

II. Vaststellingen

Tot welke vaststellingen en inzichten is men tijdens de ontmoetingsdagen en de slotconferentie kunnen komen?

1. Beeldvorming: een dubbel probleem

De negatieve of toch althans problematische beeldvorming van allochtonen in de Vlaamse media dekt eigenlijk twee ladingen. Enerzijds bedoelen we hiermee het beeld dat de media scheppen over allochtonen in hun berichtgeving, alsook in ontspannings- en fictieprogramma's. Anderzijds betekent beeldvorming ook letterlijk de manier waarop allochtonen 'in beeld komen', of juist 'niét in beeld komen'. We hebben het dan over de deelname van allochtonen aan de media, en dit in alle opzichten: als journalisten, interviewers of redacteurs, als deskundigen of geïnterviewden, als presentatoren, als acteurs, als deelnemers of publiek enz. Uiteraard staan beide betekenissen van beeldvorming nauw met elkaar in verband.

Hoe dan ook: er is iets grondig mis met deze beeldvorming. Een korte greep uit het doordeweeks media-aanbod leert ons dat allochtonen vooral als criminelen, religieuze fanatici, cultureel en maatschappelijk achtergestelde sukkelaars worden afgeschilderd. Daarbij worden alle mensen met een buitenlandse afkomst gemakshalve op een hoopje gegooid: nieuwkomers en 'gevestigde' allochtonen, vluchtelingen, asielzoekers, 'illegalen' (mensen zonder papieren), Marokkanen, Turken, moslims, Om het even welke allochtoon die aan het woord wordt gelaten, wordt stevast voorgesteld als 'woordvoerder' of 'vertegenwoordiger' van 'de' allochtone gemeenschap'. Niet zelden is er sprake van een heus gebrek aan feitenkennis, zoals bijv. over de Islam, met soms pijnlijke flaters als gevolg. Deze foute en beperkte berichtgeving over allochtonen is symptomatisch voor een algemene tendens binnen heel wat media, waarbij snelle, oppervlakkige en sensatiegerichte berichtgeving legio is. Men kan hier terecht opperen dat de allochtone gemeenschap niet de enige is die hieronder te lijden heeft.

Toch mag dit niet volstaan als verklaring voor het probleem. Allochtonen zijn namelijk over het algemeen te weinig aanwezig in de 'normale' berichtgeving en het 'normale' media-aanbod. De bekommernissen, activiteiten en opinies die zij delen met andere Belgen komen er weinig of niet aan bod. Als er bijv. een huisvader, student, dokter of buurtbewoner aan het woord wordt gelaten, is deze zo goed als nooit van allochtone origine.

Dit alles zorgt ervoor dat er een erg stereotiep en negatief beeld van de etnisch-culturele minderheden in onze samenleving heerst. Natuurlijk zijn niet enkel de media verantwoordelijk voor dit beeld. Vele politici en andere opiniemakers blinken eveneens uit in onwetendheid en vooroordelen. Niet elke mediamaker doet het overigens zo slecht. Er werden heel wat oprechte en zelfs geslaagde pogingen ondernomen om een tegengewicht te bieden.

Toch kunnen we er niet omheen dat de media een bepaald beeld van allochtonen produceren en reproduceren, wat de onderlinge relaties tussen bevolkingsgroepen verder onder druk zet. Door de grote invloed van de media, beschouwen vele mensen dat beeld namelijk als 'reëel', wat een verregaande polarisering binnen de maatschappij bewerkstelligt. Dit geeft dan weer aanleiding tot negatieve berichtgeving om zo de negatieve beeldvorming te versterken.

Door die negatieve beeldvorming, gaan allochtonen overigens hoe langer hoe wantrouwiger staan tegenover de media zelf, waardoor de kloof tussen deze twee enkel toeneemt.

We kampen hier dus overduidelijk met een gevaarlijke, vicieuze cirkel. Het is meer dan noodzakelijk om deze te doorbreken.

2. Participatie: waar zijn de allochtonen?

Wie een ietwat gerichte blik werpt op de hedendaagse Vlaamse media, kan niet anders dan zich afvragen hoe het komt dat er nauwelijks allochtonen in te zien zijn of eraan participeren.

Het personeelsbestand van de Vlaamse media in het algemeen vertoont nauwelijks allochtonen. Of het nu gaat om redacties, presentatoren, technische afdelingen, ... radio, televisie of geschreven pers: allochtonen zijn grotendeels afwezig. Verder gebeurt het slechts zelden dat in informatieve programma's etnisch-culturele minderheden aan het woord komen. Als er een of andere deskundige aan het woord wordt gelaten, is dit slechts uitzonderlijk een allochtoon. Ook van deelname van allochtonen aan spel - en andere ontspanningsprogramma's, is nauwelijks sprake. In *soaps* of andere televisieseries speelt zelden een acteur van allochtone origine mee.

Nu zitten de media met dezelfde vraag: waar zijn de allochtonen? Want hoewel heel wat mensen soms de indruk hebben door 'buitenlanders' onder de voet te worden gelopen, zijn deze 'buitenlanders' in de praktijk blijkbaar niet zo gemakkelijk te vinden. Niet alleen komen er nauwelijks

allochtone kandidaten opdagen voor vacatures in de media, ook de spontane interesse om deel te nemen aan spelprogramma's of om in het studiopubliek te zitten, blijkt bedroevend laag te zijn, zo klagen de media. Er komen ook nauwelijks signalen uit de allochtone verenigingen, waardoor het, aldus de media, geen wonder is dat hun positieve berichten de media niet halen. Zelfs om de spreekwoordelijke 'Mohammed met de pet' te vinden, is een hele speurtocht nodig.

Eén en ander heeft natuurlijk te maken met het eerder aangehaalde wantrouwen van vele allochtonen tegenover de Vlaamse media, juist omwille van de overwegend negatieve beeldvorming. Dit is echter niet de enige oorzaak. Er kan namelijk worden vastgesteld dat niet alleen de allochtonen hun weg naar de Vlaamse media niet vinden, maar dat ook de journalisten en mediamakers zelf geen aansluiting vinden bij het allochtoon publiek. Ze kennen de etnisch-culturele minderheden niet, weten niet wie deze mensen zijn, waar ze te vinden zijn, wat er bij hen leeft, ...

Veel is eenvoudigweg terug te brengen tot (een gebrek aan) netwerkvorming. Zowel bij het zoeken naar deskundigen, studiopubliek en quizkandidaten, als bij het invullen van openstaande betrekkingen, doen mensen in de media – net als elders – beroep op hun netwerken. Deze netwerken zijn nu meestal exclusief, zometoewegend 'autochtoon' van aard. Zoals gezegd heeft men weinig of geen weet van bestaande kanalen naar de allochtone gemeenschappen, zoals allochtone verenigingen, integratiecentra of andere organisaties.

De jongste tijd valt hier enige beterschap in op te merken. Steeds meer programmamakers en journalisten blijken actiever naar deze kanalen op zoek te gaan, wisselen bij bepaalde evenementen visitekaartjes uit, stellen persoonlijke 'adressenlijstjes' samen voor bepaalde, steeds terugkomende nieuwsitems, ... Het stijgend aantal vragen hieromtrent dat binnenloopt bij het Minderhedenforum zijn een aanwijzing dat media zich bewuster worden van het probleem van de geringe aanwezigheid van allochtonen in hun programma's of items, en dat zij hier iets aan trachten te doen.

III. Aanbevelingen

1. Aan media-actoren

a. Een constante reflex en 'diversiteitsgevoeligheid'

Het woord 'media' is een eenvoudige verzamelnaam voor een bonte diversiteit aan publicatievormen, professionele functies en huisstijlen. Geschreven en audiovisuele pers, dagelijkse en periodieke pers/programma's, journalisten en redacties, cameramannen (en vrouwen) en lay-outverantwoordelijken, persgroepen en productiehuisen, journalistenverenigingen en mediaopleidingen, kritische en entertainende pers, ernstige en sensatiegerichte pers/programma's etc. Bovendien zijn er nog andere belangrijke media-actoren: journalistenverenigingen, media-opleidingen enzovoort.

Onze hoofddoelstelling is dat media-makers een constante reflex ontwikkelen, een gevoeligheid om rekening te houden met de diversiteit in de samenleving. Dit betekent dat ze zich bewust zijn van de kracht van o.a. bepaalde bewoordingen, de keuze van beeldmateriaal, van gesprekspartners, voor het bepalen van het beeld van minderheden. Het betekent verder dat ze bij elk item nagaan of de diversiteit van de samenleving er wel tot uiting komt, ook en vooral bij 'gewone' items.

In dit verband kan er gewezen worden op de eerder vernoemde 'checklist'. Mits enige aanpassing, kan deze ook voor de mediamakers een nuttig instrument zijn met het oog op gevoeligheid voor de verschillende aspecten van 'diversiteit in beeld' en de verbetering van de beeldvorming van allochtonen.

Dat de ontwikkeling van deze gevoeligheid een proces van lange adem is, hoeft geen betoog. We kunnen ons spiegelen aan het voorbeeld van de vrouwen. Zowel lezers, kijkers/luisteraars als mediamakers zelf zijn de laatste jaren gevoeliger geworden voor boodschappen die expliciet of impliciet seksistisch zijn of rollenpatronen bevestigen. Het is nodig dat er zich eenzelfde proces zal ontplooiën - indien mogelijk binnen een korter tijdsbestek - rond boodschappen die expliciet of impliciet racistisch zijn of vooroordelen bevestigen. Het is duidelijk dat media-opleidingen in dit proces een belangrijke rol te spelen hebben. Men moet erover waken dat er zowel binnen de reguliere vakken als via extra colleges of vakken aandacht is voor de multi-etnische en multi-(sub)culturele samenleving. Men dient de diversiteit hier m.a.w. te integreren.

De media beschikken over verschillende instrumenten om dit proces te bevorderen.

Vooreerst dienen ze hun feitenkennis rond de verschillende gemeenschappen in ons land aan te scherpen. Verder bestaan er sinds 1991 zes richtlijnen van de Journalistenbond rond de berichtgeving over

allochtonen. Meer gedetailleerde analyses zijn te vinden in verschillende wetenschappelijke onderzoeken¹. Het kan ook heel nuttig zijn om in discussie te gaan met het eigen publiek. Vaak blijkt immers dat zelfs goedbedoelde items niet altijd op dezelfde manier worden gepercipieerd door de (allochtone) kijker als door de maker. Zo wordt o.a. humor vaak heel verschillend geïnterpreteerd. Zonder meteen op zoek te gaan naar 'juist' of 'fout', kan het voor beide groepen verruimend zijn om met de visie van anderen kennis te maken.

b. Het bevorderen van participatie

Het bevorderen van de participatie van allochtonen is een noodzakelijke voorwaarde voor een betere beeldvorming. Immers, dit maakt dat het publiek meer allochtonen ziet in 'gewone' rollen, en ze dus gemakkelijker (h)erkent als 'gewone' medeburgers. Om meer allochtone deskundigen rond verschillende thema's aan het woord te laten, kunnen journalisten gebruik maken van de cd-rom 'Gevestigde Waarden'. Deze publicatie, tot stand gebracht in opdracht van voormalig Minister van Gelijke Kansen Mieke Vogels i.s.m. het Minderhedenforum, biedt aan journalistenⁱ de contactgegevens van 200 'allochtone deskundigen' rond de meest uiteenlopende onderwerpen. De media moeten echter ook voor andere vormen van deelname op een actievere manier drempels gaan opsporen en wegwerken. Ze dienen allochtonen uit te nodigen en te motiveren voor deelname aan allerhande programma's, waarvoor ze specifieke kanalen moeten aanspreken. Zoals gezegd blijkt dit een moeilijk punt voor vele mediamakers. Het stimuleren van directe contacten tussen mediamakers en allochtonen is echter een belangrijke voorwaarde om een betere participatie te realiseren.

Tijdens dezelfde slotconferentie ging men in een andere workshop op zoek naar specifieke manieren om de tewerkstelling van allochtonen in de media te bevorderen. Ook dit blijkt een heikel punt. De recente experimenten met stages of opleidingen worden voorzichtig positief geëvalueerd, maar zijn voorlopig ontoereikend. Toch lijkt het de enige manier om én doorstroming van allochtonen naar de media in gang te zetten én zo de noodzakelijke inhaalbeweging te maken. We mogen hierbij niet vergeten dat allochtone mediamakers meestal hun eigen netwerken en hun eigen perspectieven meebrengen naar het werkveld, wat dan weer verrijkend is voor de beeldvorming.

¹ De richtlijnen in het kort: 1. Vermeld nationaliteit, geboorteland, etnische afkomst, huidskleur, religie of cultuur alleen als deze informatie relevant is voor het bericht. - 2. Vermijd onverantwoorde veralgemeningen en polarizingen. - 3. Vermijd nodeloos problematiseren en dramatiseren. - 4. Zorgvuldigheid, wederwoord en rechtzettingen. - 5. Extreem-rechts en racisme kritisch inkaderen. - 6. Een bericht is niet af als het geschreven is.

Zie: STAES, L., *Aanbevelingen voor de berichtgeving over allochtonen: werkgroep media en migranten van de algemene vereniging van beroepsjournalisten in België AVBB*. Stekene, De Busschere, 1994.

Het is duidelijk dat er nog heel wat kan gebeuren aan mediazijde. Toch moeten we niet té optimistisch zijn. Het valt immers niet te ontkennen dat de media steeds meer functioneren in een context van commercialisering en vervlakking. In discussies wijten mediamakers de klachten van etnisch-culturele minderheden dan ook vaak aan de 'ijzeren wetten van de media', die bepalen dat nieuws meestal slecht is en dat "duidelijkheid" belangrijker is dan nuance.

2. Aan de allochtone verenigingen

a. Kennis van de media

De oplossing voor de gebrekkige beeldvorming moet echter niet slechts van één kant komen. Ook de etnisch-culturele minderheden zelf kunnen meer dan een steentje bijdragen. Zij moeten actiever leren omgaan met de media. In heel wat gevallen is dit slechts een kwestie van kennis en vaardigheden.

b. Mondigheid en feedback

Ook als mediagebruikers kunnen etnisch-culturele minderheden mondiger worden. Indien een item de ergernis van een groep mensen opwekt omdat de beeldvorming over deze groep te wensen overlaat, dan belet niets deze mensen om de pen ter hand te nemen en de maker in kwestie onze feedback door te sturen. Zoals gezegd werd tijdens de ontmoetingsdag in Gent gediscussieerd over een 'checklist' met mogelijke aandachtspunten voor de kritische (allochtone of autochtone) kijker, lezer en luisteraar. Deze vormt een nuttige leidraad of vertrekpunt om in een vereniging of in klasverband over media-items te discussiëren. Het wordt nog interessanter indien de discussie gepaard kan gaan met een dialoog met de makers in kwestie. Belangrijk is dan wel dat de dialoog constructief verloopt, zodat de deelnemers van beide kanten hun visie kunnen verruimen. Ook bij het schriftelijk communiceren van kritiek of suggesties, is het belangrijk dat dit op een constructieve manier verloopt, zoniet dreigt het zijn doel voorbij te schieten.

c. Brug- en stimuleringsfunctie

Het Minderhedenforum en andere organisaties van allochtonen hebben een belangrijke brugfunctie tussen de media en de allochtone burgers, tenminste zolang er een kloof tussen beide bestaat. Zowel aan de media als aan de allochtone gemeenschap kan er heel wat informatie worden doorgegeven om die kloof te dichten.

Hierboven werd reeds gewezen op het stijgend aantal vragen van televisiezenders, productiehuisen e.a. die bij het Minderhedenforum en andere organisaties binnenlopen. Het gaat hier o.a. om vragen betreffende de verspreiding van vacatureberichten, het doorgeven van allochtone contactpersonen of het zoeken van mensen om aan bepaalde programma's deel te nemen. Telkens weer blijkt dat het allesbehalve

gemakkelijk is om op korte termijn een 'allochtoon op maat' te vinden voor de specifieke vragen vanuit media.

Aan de allochtone gemeenschap kunnen het Minderhedenforum en andere verenigingen dan weer heel wat nuttige informatie verschaffen in de vorm van contactadressen of mailinglijsten van redacties allerhande. Ook kunnen deze instanties allerlei mediavormingen of -trainingen inrichten, waarin wordt ingegaan op vragen als 'hoe bereik ik journalisten' of 'hoe schrijf ik een doeltreffend persbericht'. Tenslotte dienen de verschillende verenigingen gestimuleerd te worden om telkens een contactpersoon aan te stellen die de contacten met de media voor zijn of haar rekening neemt.

Verder zijn evenementen zoals de provinciale ontmoetingsdagen (zie hierboven) een ideale gelegenheid gebleken om de beide werelden samen te brengen. Dergelijke ontmoetingsgelegenheden mogen nu en dan opnieuw ingericht worden om bijvoorbeeld over een bepaald concreet item te discussiëren.

De brugfunctie van het Minderhedenforum en het allochtoon verenigingsleven blijkt tevens uit de publicatie van de CD-rom 'Gevestigde Waarden', een voor journalisten erg nuttige lijst van allochtone deskundigen. Deze voorlopig 200 namen tellende contactlijst zal door het Minderhedenforum op geregelde tijdstippen worden geactualiseerd en waar mogelijk aangevuld.

Ten slotte kan het Minderhedenforum verschillende instanties (openbare omroep, private omroepen, journalistenbond, persbureau's) stimuleren om op een of andere manier actie te ondernemen: het inrichten van vormingen of trainingen, stages of andere projecten, ontmoetingsdagen, journalistencafés, en dergelijke.

3. Aan alle kritische burgers

Ook voor de mediaconsument in het algemeen is een rol weggelegd. We hebben het hier over elke kritische televisiekijker, radioluisteraar; lezer van kranten en tijdschriften ..., als individu of als lid van het verenigingsleven, allochtoon of autochtoon, ...

Elke mogelijke feedback van deze personen kan heel wat zaken in het licht stellen. Uiteindelijk zijn zij (of beter: wij) het voor wie de meeste mediaproducten bedoeld zijn. Hun kritische ingesteldheid bij het mediagebruik kan a.h.w. een ware monitorfunctie vervullen, waardoor bepaalde misstappen of foute tendensen gesignaleerd kunnen worden. We willen hier nogmaals wijzen op de 'checklist' waarover we het hierboven al meermaals hadden. Voor de kritische kijker kan dit een uiterst nuttig evaluatie-instrument zijn.

4. Aan de Vlaamse Overheid

Tenslotte kan, nee, moét de overheid een belangrijke rol spelen in deze problematiek, en dit vanuit verschillende bevoegdheden. Dus niet enkel vanuit het mediabeleid, maar ook vanuit de domeinen tewerkstelling, onderwijs, cultuur en, uiteraard, minderheden.

a. Focus op de openbare omroep

Een belangrijke klemtoon ligt logischerwijze op de openbare omroep. In 2003 werd er een addendum gemaakt op de beheersovereenkomst van de VRT, waarin werd bepaald hoe men de beeldvorming en de participatie van allochtonen wil verbeteren. Eén van de acties daarin was de creatie van een Charter Diversiteit, dat de algemene principes van diversiteit en gelijke kansen binnen de VRT vastlegt. De VRT verklaart er o.m. 'een afspiegeling te willen zijn van de samenleving in zijn programma's en in zijn personeelsbestand' en zal daartoe 'in de gewone programma's leden van etnisch-culturele minderheden aan bod laten komen als burger, deskundige, praatgast, deelnemer en publiek'. Het Charter werd op de slotconferentie in Brussel door Gedelegeerd Bestuurder Tony Mary ondertekend en overhandigd aan Christopher Oliha, voorzitter van het Minderhedenforum, aan toenmalig Minister Vogels en aan Marleen Bergen, voorzitter van de VRT-Commissie Gelijke Kansen.

Maar belangrijker dan dit symbolisch Charter, is de oprichting van een Cel Diversiteit binnen de VRT. In deze cel zetten twee voltijdse medewerkers zich in om programmamakers gevoeliger te maken voor diversiteit, om hen tips en ondersteuning hiervoor te geven en om netwerken uit te bouwen met allochtonen. Zij zullen tevens werken aan de uitbouw van een stage-systeem, waarbij allochtone jongeren gedurende een zestal maanden stage kunnen lopen binnen de VRT. De Cel Diversiteit zal op regelmatige basis overleg plegen met het Minderhedenforum, waarbij beide instanties hun respectievelijke bevindingen, ervaringen en concrete plannen kunnen uitwisselen.

b. Een professionele motor

De verantwoordelijkheid van de overheid houdt echter niet op bij de VRT. Gezien het belang van de media voor de vorming van de publieke opinie, dient de overheid stimulansen te geven om meer diversiteit te realiseren in het hele medialandschap. Dit kan door het ondersteunen en stimuleren van o.m. opleidingsinitiatieven en andere projecten. Eén van de grootste pijnpunten die wij echter vaststelden, is het gebrek aan continuïteit en coördinatie van dergelijke initiatieven. Al sinds het begin van de jaren '90 wordt gediscussieerd over het thema Allochtonen & Media en worden af en toe projecten opgezet. Toch werden bitter weinig ervaringen uitgewisseld en werd er nauwelijks vooruitgang geboekt. Men blijft dezelfde klachten,

argumenten en suggesties herhalen. Er is dan ook dringend nood aan een professionele motor, die – naar Nederlandse en andere Europese voorbeelden – systematisch impulsen geeft aan de verschillende actoren, die expertise opbouwt en deelt. In Nederland werd in 1986 STOA (Stichting Omroep Allochtonen) opgericht, dat enkele jaren gelden tot Mira Media werd omgedoopt. Het is hoog tijd om ook in Vlaanderen op dit vlak naar een hogere versnelling over te schakelen, waarbij alle actoren (media, etnisch-culturele minderheden, journalistenverenigingen, opleidingen én het beleid) hun verantwoordelijkheid opnemen. Toenmalig minister Vogels zegde tijdens de slotconferentie in Brussel alvast toe om de oprichting van een dergelijke 'professionele motor' mee te nemen naar de voorbereidingen van het nieuw strategisch plan voor het minderhedenbeleid.

c. Minderhedenprogramma's en -zenders

Opvallend was dat tijdens de slotconferentie in Brussel vaak gesproken werd over de wenselijkheid van een allochtone zender. Algauw bleek dat over de concrete invulling hiervan uiteenlopende interpretaties bestaan, met interessante voorbeelden in het buitenland. Zo bestaat er in Nederland een kinderprogramma dat achtereenvolgens in het Nederlands en in drie andere talen wordt uitgezonden. Op die manier wordt de Nederlandse taalontwikkeling van buitenlandse kinderen gestimuleerd en tegelijk ook de interesse van Nederlandstalige kinderen voor andere talen en culturen. In het Deense Arhus bestaat er dan weer een heuse 'televisie voor buitenlanders', gemaakt door jongeren uit de verschillende allochtone gemeenschappen die daar aanwezig zijn. Deze zender blijkt een belangrijke informatiebron voor de jongeren ter plaatse, en kan tegelijk een opstapje en smaakmaker zijn voor jongeren die een carrière in de media ambiëren. Aan de andere kant van de Atlantische Oceaan bewijzen aloude voorbeelden als de overbekende 'Cosby Show' en 'The Fresh Prince of Bel-Air', dat 'minderhedentelevisie' ook erg succesvol en onderhoudend kan zijn.

België is hier echter nog lang niet aan toe. Vreemd genoeg lijken dergelijke initiatieven voor velen taboe. Het Minderhedenforum betreurt dit en hoopt dat er hiervoor in de toekomst wat meer openheid zal komen. In elk geval belet zelfs het bestaan van een multicultureel programma niet dat diversiteit ook in andere programma's geïntegreerd wordt.

IV. En verder?

Uit het voorgaande blijkt dat er nog heel wat werk aan de winkel is om de problematische band tussen allochtonen en media volledig te bannen. Het Minderhedenforum hoopt dan ook dat de verschillende hierboven aangehaalde actoren en betrokken partijen de opgesomde aanbevelingen opvolgen en hun verantwoordelijkheden opnemen teneinde de beeldvorming van allochtonen in de media definitief te verbeteren, alsook

hun participatie eraan. Wij beseffen weliswaar dat dit een werk van lange adem is, en dat het hier vooral gaat om een heuse mentaliteitsverandering. Tegelijk kunnen we het belang en de impact van de hedendaagse media maar niet genoeg benadrukken, ook en zeker voor de positie van etnisch-culturele minderheden in onze maatschappij.

Het Minderhedenforum kwam in april 2004 alvast met een initiatief op de proppen om de volgende essentiële stappen te kunnen zetten. Het betreft TrefMedia ofwel Trefpunt voor Media in Diversiteit.

Het Trefpunt streeft naar gelijkwaardige deelname en accurate beeldvorming van etnisch-culturele minderheden (allochtonen, vluchtelingen en woonwagenbewoners) aan de *mainstream* media.

TrefMedia richt zich prioritair naar media én minderheden, maar ook naar iedereen met behoefte aan *knowhow* en expertise over media en diversiteit.

TrefMedia zet 4 bakens uit:

TrefMedia is een expertisecentrum over diversiteit in de media.

Als expertisecentrum **verzamelt en verspreidt** TrefMedia **informatie** over media en diversiteit uit binnen – en buitenland door middel van een webstek en een nieuwsbrief. Indien u de gewenste informatie niet vindt, kunt u TrefMedia rechtstreeks contacteren. Ook verzorgt TrefMedia lezingen en presentaties over het onderwerp.

TrefMedia is een aanspreekpunt voor media en minderheden.

Als aanspreekpunt heeft TrefMedia een overzicht op de bestaande behoeften bij media en minderheden aangaande diversiteit in de media. TrefMedia bekleedt daarin een unieke plaats in het Vlaams medialandschap. TrefMedia zet in samenwerking met hen acties op als antwoord op concrete behoeften rond media en diversiteit. Het Trefpunt brengt media en minderheden dichter bij elkaar door middel van netwerken, publiek debat en ontmoeting.

TrefMedia is een actiemiddel.

Als actiemiddel overtuigt TrefMedia Vlaamse media van de meerwaarde van diversiteit in het aanbod en op de werkvloer. Als actiemiddel stimuleert en ondersteunt TrefMedia etnisch-culturele minderheden ter bevordering van hun mediaparticipatie.

Eenzijds versterkt en ondersteunt TrefMedia bestaande actie. Anderzijds zet TrefMedia ook eigen initiatieven op het getouw. Zo bijvoorbeeld organiseert TrefMedia workshops rond mediavaardigheden voor verenigingen en individuen van etnisch-culturele minderheden. En ook

onderneemt het Trefpunt acties ter bevordering van de professionele instroom.

TrefMedia is een partner voor actoren met gelijklopende doelstellingen uit binnen – en buitenland.

TrefMedia maakt deel uit van internationale netwerken van initiatieven rond diversiteit in de media.

V. Bijlagen

Bijlage 1: Verslag van de Provinciale Ontmoetingsdag in Antwerpen – 27 april 2002

a. Verwelkoming door de heer Marc Wellens, Bestendig Afgevaardigde Provincie Antwerpen

Geachte aanwezigen,

Ik heet u allen van harte welkom. Wat het onderwerp van de studiedag, Media en Allochtonen betreft, moet ik zeggen dat ik weinig heb toe te voegen. Ik heb gezien dat het onderwerp vrij complex is. Beeldvorming gaat over verschillende betekenissen, gegeven door verschillende groepen maar ook individuen. Ik vind het belangrijk de plaats van dit individu te onderstrepen. Verder vind ik dat een goede beheersing van de taal, in de zin dat men zijn gedachten behoorlijk weet uit te drukken, heel belangrijk is om in de media aan bod te komen, ook voor autochtonen trouwens. Ik laat nu graag het woord aan Christopher Oliha.

b. Verwelkoming door de heer Christopher Oliha, Voorzitter van het Minderhedenforum

Geachte aanwezigen,

Op mijn beurt wil ik u allen van harte welkom heten op deze eerste Provinciale Ontmoetingsdag tussen Allochtonen en Media.

Voor de mensen die het Forum nog niet zo goed kennen, zal ik onze organisatie eerst even kort voorstellen.

Het Forum is een koepelorganisatie van 13 van de 15 federaties van migrantenverenigingen in Vlaanderen, aangevuld met vertegenwoordigers van vluchtelingen en woonwagenbewoners. Het Forum is daarmee de grootste vertegenwoordiger van etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen.

Onze doelstellingen situeren zich op drie niveaus. Ten eerste brengen wij intern, tussen de verschillende organisaties, een structurele communicatie tot stand, die toelaat gezamenlijk standpunten en visies te ontwikkelen. Deze standpunten en visies brengen we naar buiten. Onze eerste partner is de Vlaamse overheid, die we zoveel mogelijk proberen te sensibiliseren en bij te sturen in de richting van een beleid dat de etnisch-culturele minderheden maximale kansen tot emancipatie biedt. We richten ons echter ook tot andere overheden, beleidsactoren, maatschappelijke actoren en de samenleving in haar geheel. Om de communicatie tussen

het Forum, haar achterban en de brede samenleving te stimuleren, organiseren we om de twee jaar een 'Open Forumdag', waarin het Forum zijn standpunten voorlegt aan een ruimer publiek.

Hoewel we als Forum alle maatschappelijk relevante kwesties – huisvesting, politieke participatie, racisme en anti-racisme, tewerkstelling, vrouwenemancipatie enzovoort – opvolgen, hebben we ons in het voorbije werkjaar toegespitst op drie kernthema's: onderwijs, jeugd en media. De ontmoetingsdag vandaag kadert natuurlijk binnen dit laatste thema.

In onze discussies over en mét de media, blijkt telkens weer dat de communicatie tussen allochtonen en media niet optimaal verloopt. Zowel de participatie van allochtonen als de beeldvorming over allochtonen in de Vlaamse media laten nog veel te wensen over – en dan hebben we het over alle soorten media: geschreven, auditieve en audio-visueel. Allochtonen vinden hun weg niet naar en in de Vlaamse media, journalisten vinden geen aansluiting bij het allochtoon publiek. Kortom, redenen te over om een ontmoeting te organiseren.

Het idee kwam niet uit de lucht vallen. In 2001 ging er al een Ontmoetingsdag door bij de VRT. In samenwerking met het Forum, het ICCM, het Steunpunt allochtone meisjes en vrouwen en het VMC organiseerde de VRT toen een ontmoeting en discussie tussen VRT-medewerkers enerzijds en mensen uit het allochtoon verenigingsleven en de integratiesector anderzijds. Het succes van de dag en het verloop van de discussies toonden aan dat dit initiatief een reële behoefte invulde. Dit – en de vaststelling dat we nog steeds een lange weg te gaan hebben – bracht Georges Kamanayo, wiens video we straks zullen zien, op het idee om een reeks Provinciale Ontmoetingsdagen te organiseren. Deze hebben enerzijds een bredere opzet, 'media' wordt ruimer ingevuld en er worden meer mensen betrokken, maar zijn anderzijds ook specifiekier omdat ze zich op een bepaalde provincie richten.

Het Forum was bereid het project te coördineren en ondersteunen. Ook de VRT, het ICCM en het VMC sprongen opnieuw op de boot. Daarnaast kwamen er een paar nieuwe partners bij: het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding en de Interdepartementale commissie Etnisch-culturele minderheden (ICEM). De departementen Media en Gelijke Kansen zorgden voor financiële ondersteuning. Ten slotte, last but not least, kregen we voor de Ontmoetingsdag vandaag hier in Antwerpen belangrijke steun van de Provincie Antwerpen, waarvoor onze oprechte dank.

Ik wil deze gelegenheid ook grijpen om de medewerkende organisaties en personen, en in het bijzonder de mensen van de Stuurgroep, hartelijk te bedanken voor hun inzet en hun bijdrage. Tegelijk wil ik de mensen van verschillende media bedanken, die zich vandaag hebben vrijgemaakt en die het gesprek willen aangaan, wat jammer genoeg niet altijd evident blijkt te zijn. In het bijzonder wil ik ook de moderator bedanken, die de

moeilijke taak heeft het gesprek in goede banen te leiden. En ook u, geachte aanwezigen, die zo talrijk zijn komen opdagen, wil ik heel hartelijk bedanken voor uw komst.

Ten slotte zijn een aantal mensen verontschuldigd, met name minister van Media, Van Mechelen, minister van Gelijke Kansen Mieke Vogels en Dhr. Bert De Graeve van de VRT. We hopen hen op onze volgende ontmoetingsdagen te kunnen verwelkomen.

Alvorens we beginnen met het eigenlijke programma, zal ik nog even kort uiteenzetten wat onze bedoeling is vandaag.

We hebben een aantal mensen samengebracht van de etnisch-culturele minderheden en uit de mediawereld, naast een heleboel mensen die op andere manieren bij het thema betrokken zijn of er interesse voor hebben. In deze groep – en ik hoop dat jullie allen actief gaan meedoen – gaan we allemaal vragen spuien aan de anderen: informatieve vragen, kritische vragen, vragen met voorstellen tot actie enzovoort. We willen elkaar beter leren kennen, elkaars mogelijkheden en elkaars beperkingen, de wegen naar de ander en de hindernissen op die wegen. En vooral natuurlijk: hoe kunnen we die hindernissen overwinnen? Centraal thema is de berichtgeving en de beeldvorming van allochtonen in de media. De problemen daaromtrent worden treffend geïllustreerd in de video die Mr. Kamanayo ons straks laat zien. Wanneer wordt er gesproken over allochtonen en op welke manier? Nemen allochtonen deel aan de media, als deelnemers en publiek, als presentatoren, als acteurs, als deskundigen en geïnterviewden, als journalisten en interviewers? Komen onze activiteiten en bekommernissen in de media aan bod? In dit verband wil ik ook graag nog even verwijzen naar de recente opschudding rond de plannen van Minister Vogels voor een 'allochtonenzender'. Als Forum vinden we dit een heel interessant denkspoor, dat een oplossing kán bieden voor een aantal van de gestelde problemen.

Maar ik moet mezelf hier onderbreken, zodat jullie straks zelf jullie eigen vragen kunnen formuleren en jullie meningen ten beste geven.

Mag ik u oproepen om u in de loop van het gesprek vooral te richten op mogelijke oplossingen en actiepunten. Uw vragen en suggesties nemen we mee op onze ronde door de Vlaamse provincies, en het geheel presenteren we volgend jaar op een slothappening in Brussel. Ik hoop dat onze discussie vandaag een aanzet mag vormen tot een bredere discussie in de media en in de publieke opinie, en een impuls voor daadwerkelijke veranderingen op het terrein.

We houden jullie zeker op de hoogte van de vorderingen!

c. Voorstelling van enkele Antwerpse initiatieven

1. OFF TV (Wereldculturencentrum Zuiderpershuis) - Erik Thijs.

OFF TV is een opleidingsproject binnen het Wereldculturencentrum Zuiderpershuis. Onze doelstelling is om jaarlijks een 15-tal jongeren een opleiding te geven die hen in staat stelt autonoom een televisiereportage of documentaire te verwezenlijken. OFF TV moet voor hen een springplank vormen naar een latere professionele carrière.

We stellen immers vast dat vele jongeren – allochtone zowel als autochtone – wel de capaciteiten hebben om verder te gaan richting audiovisuele media, maar niet altijd de mogelijkheden hebben om dergelijke dure opleiding te volgen. OFF TV wil hen een kans bieden om een verdere reguliere opleiding te volgen op het gebied van de audiovisuele media. In het Wereldculturencentrum Zuiderpershuis kunnen ze gedurende een jaar gratis opleiding volgen, op een basis van twee dagen per week.

Er worden lessen gegeven op het inhoudelijke vlak (scenario, regie) en op het technische vlak (camera, belichting, montage). Het materiaal en de infrastructuur worden ter beschikking gesteld door het Wereldculturencentrum. De lessen worden gegeven door professionele mensen. Van in het begin wordt er met de praktijk gestart en elke jongere gaat aan de slag met zijn/haar zelfgekozen onderwerp. Onder begeleiding van twee professionele lesgevers maken ze elk één of meerdere reportages over zelf gekozen onderwerpen.

Op een jaarlijks 'toonmoment', tonen we afgewerkte reportages aan een ruim publiek. Ook mensen uit de mediawereld zijn hierop uitgenodigd, zodat ze met de jongeren en hun kunnen in contact komen, dit met het oog op verdere tewerkstelling.

Ik toon jullie vandaag twee filmpjes. Het eerste filmpje werd gemaakt door Jamal, een van onze cursisten. Het is eigenlijk een montage van beelden, en gaat over 11 september. Ze illustreert hoe men dezelfde beelden op een andere manier kan interpreteren, en via een andere montage ook een andere visie meegeven aan het publiek.

Het tweede filmpje toont vooral aan hoe snel de cursisten vorderingen maken. Het onderwerp zelf heeft voor de rest niets met het thema van de studiedag vandaag te maken. We zien een reportage gemaakt door Gery, een Griekse jongen, over de subcultuur van drag-queens in Antwerpen. Gery zelf had geen enkele opleiding of ervaring voor hij bij ons kwam, en maakte dit filmpje na zes maanden.

(De twee filmpjes werden geprojecteerd voor het publiek)

2. Radio Multipop - Dagmar De Beukelaer

Radio Multipop is een vrije zender die werkt in de regio Antwerpen. Onze bedoeling is bruggen te slaan tussen de verschillende gemeenschappen en te vechten voor wederzijds respect. Kennismaking leidt immers tot begrip en doet angst en wantrouwen afnemen. Multipop stelt een antiracistische houding voorop. Een positieve uitstraling en ingesteldheid naar alle gemeenschappen van de Antwerpse regio is daarom prioritair. Multipop biedt een communicatiekanaal aan de verschillende gemeenschappen en allochtone jongeren. Ten slotte wil Multipop ook de informatiestroom tussen de Stad Antwerpen en de verschillende gemeenschappen bevorderen door nieuwsitems te brengen die vooral voor de allochtone gemeenschap van belang zijn.

We richten ons op de brede massa jongeren, allochtonen én autochtonen, vooral de zogenaamde 'twijfelaars'. 's Avonds hebben we meer doelgroepgerichte programma's, die dan ook door die doelgroep worden gemaakt. 'Multipop Mundial' bijvoorbeeld speelt elke zondagavond, en is opgedeeld in vier blokken van verschillende doelgroepen (Marokkaanse, Turkse, Afrikaanse en Spaanssprekende gemeenschap). Ons team is dan ook heel multicultureel samengesteld. Wat betreft beeldvorming vinden we het belangrijk dat we nieuwsitems m.b.t. allochtone gemeenschappen op een normale manier naar voor brengen, zoals het ander nieuws. We hechten ook veel belang aan ontspanning en muziek. De allochtone jongere krijgt op Multipop een spreekbuis en een muzikaal kader aangeboden, dat van hem een volwaardige deelnemer aan het stadsgebeuren maakt.

Naast het maken van radio hebben we ook een aantal andere activiteiten die dezelfde doelstellingen delen. We organiseren bijvoorbeeld zomerkampen "Op reis wordt je vrienden", bijvoorbeeld vorig jaar naar de tentoonstelling 'Magisch Marokko'. Er is ook het festival 'Antwerp City of Colours'.

3. "Kleur in de media: wanneer" (documentaire door Georges Kamanayo)

De documentaire 'Kleur in de media: wanneer?' is opgebouwd uit twee delen. In het eerste deel zien we een BBC-reportage 'Changing Channels', over hoe men in het Verenigd Koninkrijk omgaat met diversiteit in en op de media. Verschillende Britse mediaverantwoordelijken onderstrepen het belang om diverse bevolkingsgroepen te bereiken en (dus) in beeld te brengen. Er worden enkele actie-punten getoond om diversiteit te promoten: *"establish monitoring programs, develop mentor schemes, set targets, training aimed at ethnic minorities, set up talent database, undertake tracking studies, advertise in ethnic media, fast track executive talent"*.

Het tweede deel van de documentaire behandelt de situatie in België. Het vangt aan met een fragment uit het VRT-programma 'Hemel en Aarde' van 1993, waar filmmaker Georges Kamanayo en Koninklijk Commissaris voor het Migrantenbeleid Paula D'Hondt te gast zijn. We zien dat bijna 10 jaar later het thema nog even actueel is. Doorheen verschillende interviewfragmenten, doorweven met beeldmateriaal, komen verschillende aspecten van en gezichtspunten op de problematiek aan bod. Er zijn interviews met: James Ololo (hoofdredacteur van het multicultureel blad Mamboleo), Walter Zinzen (journalist bij de VRT), Guido Fonteyn (politiek journalist bij De Standaard), Jan De Troyer (directeur/hoofdredacteur van TV Brussel), Frank Tiels (beheerder van ATV vzw), Farouk Ozgunes (journalist bij VTM), Pol Deltour (Nationaal Secretaris van AVBB, Algemeen Verbond van Belgische Beroepsjournalisten), Bert De Graeve (Gedelegeerd Bestuurder van de VRT), Fauzaya Talhaoui (Federaal Kamerlid van Agalev), Luc Van der Kelen (politiek journalist bij Het Laatste Nieuws), Johan Leman (Directeur van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding), Chokri Mahassine (Vlaams Parlementslid van SP.A) en Nabil Ben Yadir (acteur). Voor de beelden werd gebruik gemaakt van de archieven van de VRT, ATV, het Centrum voor Gelijkheid van Kansen, het *Cultural Diversity Network* en TV-Brussel.

d. Ontmoeting en discussie tussen panel en publiek

Moderator: Veli Yuksel (VRT-nieuwsdienst)

Panel: Karin van den Berghe (Radio 2 Antwerpen);

Tinus Schneiders (ATV);

Dagmar De Beukelaer (Multipop);

Piet De Busschere (De Wijkgazet);

Guy Fransen (Het Nieuwsblad)

Veli Yüksel "Wanneer wordt er bij jullie respectievelijke media over allochtonen bericht?"

Guy Fransen: "Ik wil daar eerlijk over zijn: bij ons wordt enkel over allochtonen bericht wanneer er incidenten zijn, of wanneer ze zelf proberen in de media te komen met voldoende opvallende berichten. De redactie neemt zelf geen initiatieven."

Tinus Schneiders: "Wij hebben een dagelijkse redactievergadering, waarin we bespreken wat we zullen brengen in die 25 minuten TV per dag die we maken. Het thema autochtonen versus allochtonen wordt in die vergadering als dusdanig nooit gebruikt. Nieuws rond allochtonen wordt behandeld als ander nieuws. Grote multiculturele events, zoals Mano Mundo e.a., krijgen alle aandacht."

Karin van den Berghe: "De situatie bij ons is vergelijkbaar. We maken per week 22 uur regionale programma's. Een groot deel daarvan is muziek, daarnaast is er regionale informatie uit de provincie Antwerpen. Dit omvat een ruime waaier aan nieuws, waarin we ook diversiteit proberen aan bod te laten komen. Radio 2 steunt ook actief het festival Mano Mundo. We hebben een dagelijkse redactievergadering. Onze nieuwsbronnen zijn Belga, persoonlijke contacten en spontane inbreng van de luisteraars. *[Op vraag van de moderator]* Van allochtone luisteraars komen er nu meer reacties dan vroeger, maar nog steeds te weinig, vind ik."

Dagmar De Beukelaer: "Multipop besteedt veel aandacht aan cultuur in de heel brede zin. Aandacht voor grote festivals als Mano Mundo is evident, maar daarnaast komen ook kleinere projecten aan bod, zoals een Afrikaanse kunstbeurs of een schrijverswedstrijd."

Piet De Busschere: "Ik heb zelf binnen de Persbond deelgenomen aan de Werkgroep Media en Migranten, waaruit een aantal aanbevelingen zijn voortgekomen plus een inventaris 'gespecialiseerde allochtonen'. Momenteel werk ik bij *De Wijkgazet*, een wijkkrant specifiek voor bepaalde wijken die gewoonlijk negatief in het nieuws komen. Uit een onderzoek van Elchardus bleek immers dat men aan positieve beeldvorming moet doen om zo extreem-rechts te bestrijden op hun eigen terrein. Ik vind het belangrijk om stil te staan bij de betekenis van dat woord, *beeldvorming*: het gaat immers werkelijk over de VORMING van een beeld. De selectie van nieuws speelt daarbij een belangrijke rol. De Wijkgazet heeft een oplage van ongeveer 35.000, en wordt momenteel ondersteund door het Sociaal Impulsfonds. Voor het maken van zo een krant is de actieve medewerking van allochtonen in de groep noodzakelijk. De inbreng wordt op dit moment gegarandeerd via *Jamila Hamddan Lachkar*, die hier vandaag trouwens aanwezig is. Het is duidelijk dat een 'gemengde' redactie een andere discussie met zich meebrengt en ook andere informatie. Wij zien allochtonen niet als een 'probleemgroep', hoewel er natuurlijk wel problemen kunnen zijn met bepaalde negatieve elementen. We zien hen in de eerste plaats als de gelijkwaardige mensen die ze zijn. We geven hen dus niet méér bijzondere aandacht, maar brengen gewoon het nieuws dat zich bij hen voordoet."

Deelnemer: "Wij, mensen van Marokkaanse en andere origines, revolteren vaak wanneer we zien hoe we in de media gestigmatiseerd worden. Alles draait rond onveiligheid. Hoe denken jullie over deze sensatiedrang, kan dit zo verder?"

Deelnemer (VRT): "Daar zit geen politieke lijn achter, daarvan ben ik overtuigd. De klacht dat er te weinig aandacht is voor positief nieuws, komt van overal, niet enkel van allochtonen. Het is belangrijk zich bewust te zijn van de mechaniek van het nieuws maken zelf. Men drukt dit vaak uit met de boutade: "*Goed nieuws is geen nieuws en slecht nieuws is goed nieuws.*" Deze mechaniek versterkt natuurlijk bestaande stereotypen. Het

heeft geen zin dit te proberen in evenwicht te brengen via positieve beeldvorming, het is belangrijker allochtonen te integreren in het gewone nieuws, rond 'de blauwe huisvuilzak' zoals men daarnet als voorbeeld gaf."

Tinus Schneiders: "Ik ben van mening dat de aanwezigheid van journalisten in de media het verschil maakt. De montage over 11 september van daarnet bijvoorbeeld illustreert hoe men dezelfde gebeurtenissen op een andere manier kan bekijken en presenteren. Vandaar ook dat ATV het opleidingsproject OFF TV steunt."

Ria Van den Heuvel (Vlaams Volksvertegenwoordiger): "Ik ben van plan binnenkort in het Parlement minister van Media Van Mechelen te ondervragen. In de beheersovereenkomst van de VRT staat dat zij moeten bijdragen aan een democratische samenleving, door aandacht te besteden aan diversiteit enzovoort. Op welke manier probeert de VRT op dit moment om deze verbintenis na te komen?"

Karin van den Berghe: "Ik had het daarnet al over de Commissie Positieve Actie. De problematiek is ook opgenomen in de interne opleiding voor alle nieuwe werknemers van de VRT."

Bruno Raes (programma-maker bij VRT): "Ik geloof dat het voornamelijk een taak is voor allochtonen om initiatieven te nemen. Er bestaat een reserveringslijn om bijvoorbeeld in het publiek van 'De Zevende Dag' te zitten. Ze kunnen deelnemen aan audities, we zoeken scenaristen enzovoort."

Deelnemer (Platform Afrikaanse Gemeenschappen): "Welke vooruitgang is er geboekt sinds de vorige ontmoeting bij de VRT?"

Karin van den Berghe: "Er zijn natuurlijk weinig direct zichtbare veranderingen, maar er is wel een continu proces bezig. Er zijn mensen die zich daarmee bezighouden en we werken aan sensibilisering. Een voorbeeld is het hameren op de juiste uitspraak van vreemde namen."

Veli Yüksel: "Op welke manier worden berichten over allochtonen bij jullie aangebracht, hoe bereiken ze de redactie?"

Guy Fransen: "Wanneer het over *faits divers* gaat, weegt een bericht over allochtonen direct zwaarder door. Bij *soft news* daarentegen, moet de journalist direct harder vechten. Dat brengt me overigens bij de algemene opmerking dat de nieuwsstroom onverbiddelijk hard is. Bij allochtonen komt daarbij het probleem, dat ze het grotendeels al laten afweten aan de bron. Het Belgisch middenveld is in vergelijking veel actiever, en bestookt ons meermaals per dag met dezelfde berichten. Vanuit de allochtone gemeenschappen gebeurt dit veel minder. Wat we doorkrijgen komt vooral via persoonlijke contacten. Bij crisissituaties – wanneer we

dringend een woordvoerder uit de allochtone gemeenschap nodig hebben – moeten we altijd terugvallen op dezelfde mensen. Persoonlijk contact met een journalist is de beste manier om een bericht ingang te laten vinden, en dat is ook mijn advies aan de mensen hier aanwezig. Ik denk dat het belangrijk is dat allochtonen gaan deel uitmaken van de normale nieuwsstroom, en niet enkel in beeld komen bij extra-ordinaire, exotische aangelegenheden zoals het offerfeest, incidenten enzovoort.”

Tinus Schneiders: “Ik kan me er bij aansluiten dat de input grotendeels ontbreekt. Vergelijken we dit met het Vlaams Blok, die hangen dagelijks aan de lijn.”

Veli Yüksel: “Er bestaan nochtans allochtone belangengroepen, betekent dit dat zij niet kunnen omgaan met de media?”

Tinus Schneiders: “Misschien wel, ja. Dit is echter absoluut geen verwijt aan de allochtone organisaties. De Belgische organisaties die zich wél melden, hebben hiervoor voldoende mankracht. Het is een taak voor de overheid om die organisaties meer te ondersteunen, via personeel en opleiding, zodat ze zich daar meer op kunnen toeleggen.”

Dagmar De Beukelaer: “Wij proberen bij het nieuws vooral aandacht te besteden aan ‘het normale’, bijvoorbeeld door allochtone ‘specialisten’ aan het woord te laten. Wij vragen bijvoorbeeld aan een Marokkaanse huisvrouw wat zij vindt over de nieuwe blauwe huisvuilzak.”

Karin van den Berghe: “Ik sluit me aan bij de opmerking dat er onvoldoende input is. Wij werken nu, bij het opbouwen van een netwerk, met een lijstje van contactpersonen van allochtone origine. Belangrijk voor ons is dat het personen zijn die hun boodschap goed kunnen overbrengen, deskundigheid alleen is niet voldoende. Vooral voor het medium radio is het heel belangrijk dat de mensen die we aan het woord laten verbaal heel sterk zijn. Uit persoonlijke ervaring kan ik ook zeggen dat het niet gemakkelijk is om contactpersonen te vinden via de allochtone verenigingen.”

Piet De Busschere: “Ik wil de opmerkingen over een gebrek aan aanbod toch tegenspreken. Wij hebben juist een overvloed. Het probleem ligt bij de gewone redacties, en de beeldvorming in de meeste kranten. Opdat allochtonen vaker met hun berichten bij de media aankloppen, moeten ze eerst *vertrouwen* hebben. Door de negatieve beeldvorming die in veel kranten overheerst, ontbreekt dit volkomen.”

Naira Vardanian (Minderhedenforum): “Ik kan uit persoonlijke ervaring zeggen dat wij de media wel op de hoogte brengen en hen uitnodigingen doorsturen, maar zonder persoonlijke contacten bereiken we hen niet. Groepen nieuwkomers, die pas 3 à 5 jaar in België zijn, hebben hier nog niet veel kennissen, zijn nog niet vertrouwd met deze omgeving.”

Guy Fransen: "Persoonlijke contacten zijn inderdaad heel belangrijk. Maar wij media moeten ook zelf de stap durven zetten naar allochtonen toe. Ik ga u iets persoonlijks vertellen. Ik heb sinds kort een zogenaamd 'gemengd huwelijk'. Sindsdien beschouwt men mij op de redactie als een halve allochtoon. Berichten die van ver of dichtbij met allochtonen te maken hebben, belanden automatisch bij mij. Andere journalisten blijken vaak een soort koudwatervrees te hebben. Dus enerzijds vind ik nog steeds dat jullie ons meer moeten bestoken, anderzijds moeten wij ook zelf initiatieven nemen, de drempel verlagen. We moeten een soort kettingreactie teweegbrengen. Ik wil ook het belang van de regionale pagina's onderstrepen, in elk geval om mee te beginnen."

Deelnemer: "U vertelt ons te vertrekken bij de lokale journalist. Ik geef u het voorbeeld van een lokale Turkse organisatie die het openbaar zwembad afhuurde, zoals elke privé-instantie dat kan, en dat openstelde voor iedereen. Ze sturen hierover een persbericht, en wat komt er in de krant? Eén kolom over het initiatief zelf en 5 kolommen over de reactie van het Vlaams Blok erop."

Deelnemer: "Ik sluit me hierbij aan. Het valt me overigens op dat de kranten waarmee we het meest problemen hebben, ik denk in het bijzonder aan De Gazet van Antwerpen, hier niet aanwezig zijn."

Lieve Staes: "We hebben De Gazet van Antwerpen wel uitgenodigd, maar ze wilden niet meewerken."

Guy Fransen: "Je moet er rekening mee houden dat lokale berichtgevers uit heel diverse hoeken komen. De meesten doen dit na hun werkuren. Hun berichten worden telkens nagekeken door een beroepsjournalist voor ze gepubliceerd worden, en deze draagt er dan ook verantwoordelijkheid voor. Ik blijf hameren op het belang van een persoonlijke band met die lokale journalist. Zelf krijg ik op een dag wel 200 mails binnen, bij de hoofdredactie is het een veelvoud daarvan. Om toch aandacht te krijgen voor je bericht, is het belangrijk om persoonlijk te bellen of te lobbyen via de medewerker."

Dagmar De Beukelaer: "Allochtonen moeten inderdaad meer hun weg naar de media vinden, anderzijds moeten journalisten ook leren hun nieuws anders in te kleuren, door allochtone gezichtspunten in te bouwen in het gewone nieuws."

Deelneemster: "Ik kan me in dat laatste vinden. Ik merk dat de vertegenwoordigers van de media hier zich goed bewust zijn van het probleem. Maar jullie kaatsen de bal terug naar ons. Ik weet echter dat wij wel bij de media komen, en dikwijls, maar onze berichten hebben "te weinig nieuwswaarde". Media hebben een maatschappelijke rol, en daarbij vind ik vooral regionale televisie heel belangrijk."

Veli Yüksel: "Hoe zit het bij ATV?"

Tinus Schneiders: "Ik gaf al het voorbeeld van 'De Antwerpenaar', waar we bewust naar wijken toegaan."

Fatima Bali (gemeenteraad Antwerpen): "Ik merk dat hier vandaag heel wat positieve energie aanwezig is, maar dat we elkaar niet vinden. Zelf kan ik heel wat voorbeelden geven, waar we als allochtonen naar de media zijn gestapt en bot hebben gevangen. Ik kan echter evenveel voorbeelden geven waar men ons bericht wél heeft opgenomen. Ik denk dat we moeten werken aan de kloof, die in de praktijk blijft bestaan. Mijn suggestie is dat de overheid media-adviseurs aanstelt, die kunnen sensibiliseren en bemiddelen naar media en allochtonen toe."

Deelneemster (Vrouwenstem vzw): "Ik kan jullie een voorbeeld geven van een reportage van Koppen, waaraan wij hebben meegewerkt. Ik heb daarvoor zelf al het werk moeten doen, de voorbereidingen, de teksten enzovoort. De reportage was uiteindelijk wel goed en we hebben er positieve reacties op gekregen, maar nu horen we niets meer van de VRT. Men heeft onze onkosten nog steeds niet vergoed. Ik voel me eerlijk gezegd wat misbruikt door de VRT."

Karin van den Berghe: "Ik kan natuurlijk niets zeggen specifiek over dit geval,..."

Tinus Schneiders: Bij ons worden onkosten in de regel uiteraard vergoed."

Deelneemster (Platform van Afrikaanse gemeenschappen): "Ik hoor van de media dat zij meer initiatief verwachten van allochtonen. Kunnen jullie dit niet meer kenbaar maken? Kunnen jullie geen formele uitnodiging richten naar de allochtonen, met een oproep om actiever in de media deel te nemen? Nu heb ik zowat de indruk dat dit hier gebeurt "omdat het nu eenmaal moet". Verder geloof ik ook dat het nuttig is om te zoeken naar intermediairen, die de verschillende 'cultuurtalen' spreken, om zo meer interacties te stimuleren."

Guy Fransen: "Op zich heb ik niets tegen dit idee, maar ik vrees dat we weer weinig reacties krijgen. Ik ben meer voorstander van initiatieven die beginnen op het terrein zelf, bijvoorbeeld bij de zelforganisaties die ten slotte professioneel bezig zijn. Op de duur moeten redacties het meer gewoon worden om allochtonen aan het woord te laten.

Deelneemster: Ik bedoel meer een algemene actie, in samenwerking eventueel met de Vlaamse Gemeenschap. Ik vind dat de media de eerste stap moeten zetten, een duidelijke uitnodiging formuleren dat jullie meer signalen willen."

Deelnemer: "We zijn in een Vlaamse provincie waar het Vlaams Blok en zijn uitsluitingspolitiek van allochtonen, de bevolking sterk beïnvloedt.

Politici houden bij het nemen van belangrijke beslissingen rekening met deze invloed van het Vlaams Blok. Voor ons allochtonen is participatie aan de media een grote kans die we willen grijpen. Onze deelname aan de media zou racisme kunnen bestrijden en de mentaliteit gevoelig veranderen. Hoe kunnen of willen politici de aanwezigheid van allochtonen in de media bevorderen, zonder problemen te krijgen met een belangrijk deel van de bevolking?"

Veli Yüksel: "Zijn er beleidsverantwoordelijken in de zaal?"

Fatima Bali: "Zoals ik daarnet al zei, is er volgens mij behoefte aan een aanmoedigingsbeleid en ondersteuning. Vandaar mijn voorstel voor een media-adviseur."

Ria van den Heuvel: "Er zijn volgens mij twee vragen. Enerzijds of de VRT in staat is om meer diversiteit te brengen, anderzijds of ze voldoende input krijgt."

Fatia Bali (Koning Boudewijnstichting): "Er bestond hier een werkgroep rond, en we weten ook dat er bij de administratie – onder meer de *Interdepartementale Commissie voor etnisch-culturele minderheden* (ICEM) – veel bereidheid is om hier rond te werken. De vraag is of er politieke bereidwilligheid is. De vraag rijst ook rond de bereidwilligheid van de media zelf: men vraagt ons telkens lijsten van contactpersonen, maar wanneer we die geven, blijven ze ongebruikt liggen."

Tinus Schneiders: "Ik vind het jammer dat de discussie rond de allochtonenzender is blijven steken. Men heeft gesteld dat dit moet opgenomen worden in de programma's van de VRT, en daarmee is de kous af. Er is geen enkele diepgaande discussie geweest over hoe zo een zender of programma's er dan wel moeten uitzien."

Veli Yüksel: "Bereiken jullie media ook een allochtoon publiek?"

Piet De Busschere: "Voor onze krant is het uiteraard belangrijk dat ze gelezen wordt door een allochtoon publiek. Er is een onderzoek over gevoerd, waaruit bleek dat zij de krant inderdaad lezen. Het is wel zo dat we enkel in het Nederlands schrijven. We bereiken daarmee inderdaad niet de eerste generatie, maar vaak is het zo dat zij ook analfabeet zijn in hun moedertaal. We stellen wel vast dat er de laatste jaren in de wijk een sterke toename is van nieuwkomers, asielzoekers."

Guy Fransen: "Wij hebben geen informatie over de origine van ons lezerspubliek."

Lieve Staes: "Daar bestaan nochtans SIM-cijfers over, die kunnen opgevraagd worden."

Karin van den Berghe: "Die cijfers bestaan inderdaad, maar er wordt geen opsplitsing gemaakt naar origine. Bij de VRT hebben we een studiedienst, die onderzoek doet naar ons publiek. Voor het nemen van een representatieve steekproef wordt naar verschillende indicatoren gekeken – onder meer leeftijd, geslacht, woonplaats, beroep – maar etnische origine hoort daar niet bij."

Lieve Staes: "Een aantal jaar geleden is er bij de Universiteit Gent een onderzoek geweest, waaruit bleek dat allochtonen – het ging enkel over Marokkanen en Turken – wel naar de Vlaamse media keken, maar daarnaast ook veel naar satellietzenders."

Veli Yüksel: "Vinden jullie dit belangrijk, dat allochtonen jullie medium bekijken, beluisteren of lezen?"

Guy Fransen: "Uiteraard. Hoe meer lezers, hoe liever."

Tinus Schneiders: "Ik ben zeker dat allochtonen ook naar ATV kijken."

Veli Yüksel: "Hoe zit het met de participatie van allochtonen binnen jullie respectievelijke media?"

Guy Fransen: "Wij hebben op dit ogenblik welgeteld 1 allochtone journalist op een totaal van 500-600. Wij willen wel graag allochtonen in dienst, maar we gaan er zelf niet actief naar op zoek. Een extra hinderpaal is de harde werkomstandigheden voor beginnende journalisten in het algemeen. Door de moeilijke situatie bij de pers, omwille van dalende verkoopcijfers en dergelijke, is er een bikkelharde concurrentie. Journalisten moeten beginnen in een soort *free lance* statuut, zonder enige zekerheid op lange of zelfs middellange termijn en zonder een voldoende en zeker inkomen. Pas na jarenlang geduld kan je in een betere situatie komen. Dat moet je er voor over hebben."

Tinus Schneiders: "We hebben geen allochtone medewerkers in creatieve jobs: geen allochtone journalisten, geen allochtonen bij de montage en geen achter de camera. We voelen dit tekort aan en werken dan ook mee aan initiatieven die dit tekort op termijn moeten invullen. We werken samen met OFF TV en zullen die mensen dan ook kansen geven om mee op stap te gaan met ATV. Daarnaast werken we met 'De Antwerpenaar' aan een vorm van wijktelevisie, in samenwerking met de stad en de provincie. Vanuit de vaststelling dat de ontvanger eigenlijk niet rechtstreeks kan antwoorden, brengen we ATV dichterbij de mensen in de wijken. Dit alles is eigenlijk niet de taak van een zender, maar wij willen toch die verantwoordelijkheid nemen."

Karin van den Berghe: "Bij onze regionale redactie is geen van de 11 medewerkers van allochtone origine. Ook bij de VRT in het algemeen zijn er weinig. We proberen hier wel iets aan te doen. Ik heb zelf meegewerkt

in de Commissie Positieve Actie. Allochtonen worden telkens aangespoord om zich kandidaat te stellen voor een functie – dit staat ook expliciet bij elke vacature, maar er zijn er nog steeds heel weinig. Onze wensen liggen hier nog steeds heel ver van de praktijk.”

Deelnemer: “Ik zie het probleem niet van zoveel of zoveel allochtonen bij dit of dat medium. Ook bij Electrabel werken er nauwelijks allochtonen, of als vertegenwoordigers in grote bedrijven enzovoort. Het gaat er niet over waar precies wel of geen allochtonen werken, maar over de algemene positie in de maatschappij.”

Deelnemer: “Ik ben het er niet mee eens dat er niet genoeg allochtonen beschikbaar zijn. Feit is dat er nog steeds ongelijkheden zijn bij sollicitaties, een ongelijkheid die begint bij het onderwijs.”

Deelneemster: “Ik ben het niet eens met meneer: er zijn wel degelijk veel allochtonen aanwezig in vele sectoren. Maar wie doet beroep op de media: degene die er belang bij heeft om in de media te komen. Allochtonen die in gewone bedrijven werken, hebben daar meestal geen belang bij.”

Veli Yüksel: "Wat zijn de concrete actiepunten die we overhouden aan vandaag?"

Piet De Busschere: “Ik zou voorstellen om het idee van een Onafhankelijke Commissie, dat ik hier in de infomap vind, te bespreken met de Journalistenbond.”

Guy Fransen: “Ik neem én geef vandaag huiswerk mee. Als media en journalisten moeten wij meer de reflex kweken om rond álle thema’s allochtonen aan het woord te laten. Anderzijds roep ik jullie op om ons te bestoken met uw berichten: laat van u horen, toon ons waar je bent.”

Dagmar De Beukelaer: “Ik sluit me daarbij aan, laat van jullie horen. Wij kunnen maar de info verwerken die we krijgen. Anderzijds is het ook de taak van de media om actief op zoek te gaan naar ‘gewoon’ nieuws uit de gemeenschappen.”

Tinus Schneiders: “Ik zal zeker op onze redactie bespreken dat we zélf meer contacten moeten zoeken. Dat is een belofte.”

Karin van den Berghe: “Ik zal bespreken wat hier vandaag naar voor is gekomen. Ik wil jullie ook allemaal aansporen om bij de VRT te solliciteren.”

e. Slotwoord door Georges Kamanayo

“Ik denk dat we kunnen vaststellen dat ‘het water nog te diep is’, en dat we aan beide zijden nog heel wat werk voor de boeg hebben. We verwachten dat de media ons een hand reiken, en we zullen jullie zelf actiever bestoken. Verder hoop ik dat jullie allen alvast de gelegenheid nemen om straks tijdens de receptie jullie adressen uit te wisselen. We nemen de conclusies van vandaag mee naar de volgende ontmoetingsdagen.

Wij willen de panelleden en de moderator van harte bedanken. Dank ook aan iedereen voor uw komst en uw inbreng. Hopelijk draagt dit ertoe bij om in de toekomst een minder negatieve berichtgeving te realiseren, en meer diversiteit in de media te brengen.

Bijlage 2: Verslag van de Provinciale ontmoetingsdag in Gent: 'Culturele Diversiteit in Beeld' – 5 oktober 2002

Op 5 oktober had in Gent de ontmoetingsdag 'Culturele Diversiteit in Beeld' plaats, georganiseerd door het Minderhedenforum i.s.m. met verschillende partners. Meer dan 100 deelnemers uit verschillende etnisch-culturele groepen en vanuit de media, kwamen kijken, luisteren, meedenken en meepraten. De bedoeling was om tot een consensus te komen over hoe een 'juiste' beeldvorming er dan wél uitziet. Leidraad voor de discussie was een ontwerp van checklist.

Op basis van de besprekingen en onze nabespreking, kwamen we tot onderstaande *checklist*, met bijgevoegde commentaren uit de discussie. De vragenlijst kan gebruikt worden door zowel media-makers, die hun eigen product eens aan een kritische 'diversiteitsreflectie' willen onderwerpen, als door *media-watchers*, die hun kritische commentaar steeds kunnen delen met de mediamaker in kwestie en met het Minderhedenforum (trefmedia@minderhedenforum.be).

We hebben aan de vragen en hun mogelijke antwoorden geen scores verbonden. Liever laten we u zelf de evaluatie maken. Dit belet natuurlijk niet dat wij onze voorkeuren duidelijk maken. Maar we willen ruimte laten voor nuances die te maken hebben met het soort programma, het onderwerp in kwestie, de specifieke gesprekspartner, enzovoort. Deze *checklist* heeft dus niet de pretentie een *all-round* evaluatie-instrument te zijn, dat zonder meer overal toepasbaar is. Het zet een aantal vragen op een rijtje, die men naargelang de relevantie kan selecteren of herformuleren. Sommige vragen lijken misschien enkel toepasbaar op actualiteitsprogramma's, maar mits enige flexibiliteit kunnen zij vaak ook op allerhande ontspanningsprogramma's worden toegepast. Wie echt een *checklist* op maat wil, kan onderstaande gebruiken als vertrekpunt of inspiratiebron.

Hopelijk kan onderstaande vragenlijst het bewustzijn over de verschillende aspecten van 'diversiteit in beeld' bij mediamakers en consumenten aanscherpen, en zo ook de beeldvorming zelf verbeteren.

1. Omvang van de beeldvorming

Hoeveel wordt over etnisch-culturele minderheden bericht of komen etnisch-culturele minderheden in beeld / aan het woord ?

Het kwantitatief volume van de berichtgeving en beeldvorming is slechts een indicator. De kwaliteit, zoals geanalyseerd in de volgende vragen, is veel belangrijker. Toch is een globale afwezigheid van diversiteit een tekortkoming voor eender welk soort mediaproduct. Bij een selectie op basis van nieuwswaarde of zichtbaarheid, dient men de nieuwswaarde voor verschillende groepen in acht te nemen. Hiervoor dient men uiteraard voldoende kanalen te hebben (of te zoeken) die deze informatie doen doorstromen, iets waarbij allochtone medewerkers een belangrijk aanknopingspunt kunnen vormen. Indien men zich daarentegen vastpint op de 'gemiddelde Vlaming', dan impliceert dit een keuze voor monoculturele beeldvorming (wat ook Vlaamse subculturen uitsluit!). Tegelijk mag men uiteraard ook niet vergeten dat wat relevant is voor de gemiddelde Vlaming (vb. mobiliteit, onderwijs, milieu...), in de regel óók relevant is voor etnisch-culturele minderheidsgroepen en andere subgroepen. Men kan zich ook afvragen of diversiteit wel zo wenselijk is bij hoofdzakelijk negatief gekleurde items, zoals het grootste deel van het nieuws, of bij sensatie.

2. Onderwerpen

a. Wanneer wordt over etnisch-culturele minderheden gesproken?

- bij thema's die te maken hebben met etnisch-culturele minderheden
- bij algemene thema's

Het is belangrijk dit onderscheid te maken. We hebben, op basis van de verschillende discussies, een duidelijke voorkeur voor diversiteit binnen algemene thema's. Het is wel belangrijk om aandacht te hebben voor specifieke 'allochtone' thema's (zie hierboven), maar met het oog op een inclusieve beeldvorming is het belangrijker om óók bij algemene thema's te spreken over etnisch-culturele minderheden. Anders creëert men de indruk dat allochtonen en autochtonen in twee verschillende werelden leven, elk met hun eigen thema's en problemen. Wie dus enkel over of met allochtonen spreekt bij deze specifieke thema's, zal wel scoren bij 'kwantiteit' (het vorige punt), maar hier wat minder. Het hangt echter ook af van verdere specificering ...:

- ***Bij thema's die te maken (zouden) hebben met etnisch-culturele minderheden:***
 - rond buitenlandse ontwikkelingen
 - bij typisch 'allochtone' maatschappelijke thema's
 - bij 'multiculturele' activiteiten (of: multfolkore)

Bij buitenlandse ontwikkelingen kan het perspectief van personen die in België verblijven maar door hun wortels met het land (of de regio) in

kwestie verbonden zijn, verrijkend zijn. Zij treden dan op als een soort ervaringspecialisten. Er schuilt echter ook een gevaar in. Als men deze personen aanspreekt op basis van hun origine, worden zij enkel getoond als 'buitenlanders', wat opnieuw de verschillen en niet de gemeenschappelijkheden benadrukt. Bij typisch 'allochtone' maatschappelijke thema's, impliceert het onderwerp uiteraard automatisch dat over etnisch-culturele minderheden wordt gesproken. Dat is ook vaak het geval bij multiculturele activiteiten, al is het niet noodzakelijk (men kan het ook over 'buitenlandse' culturen spreken). Hoewel beelden uit de laatste categorie in de regel positief gekleurd zijn, geldt ook hier dat voornamelijk verschillen worden benadrukt.

- **Bij algemene thema's:**
 - rond sport
 - rond cultuur
 - bij algemene politieke en maatschappelijke thema's
 - bij *human interest*
 - rond het dagelijks leven

- 'verborgen' allochtoon
- allochtone invalshoek

Zoals gesteld verkiezen we een inclusie bij algemene thema's. Sport en cultuur scoren hier het best, allochtonen komen er aan bod *zonder meer*, hun afkomst wordt vaak niet eens vermeld. Ook bij andere onderwerpen moet dit kunnen. Naast dergelijke 'verborgen' allochtonen, waar men niet ingaat op de afkomst, kan men ook bij het bespreken van een algemeen thema een allochtone invalshoek belichten. Men kan het bijvoorbeeld hebben over specifieke problemen die allochtonen kunnen ondervinden rond bepaalde thema's.

- **Connotatie van het thema:**
 - negatief (problemen)
 - neutraal
 - positief

Bijkomend dienen we ook de connotatie te onderzoeken van het thema of de thema's waar etnisch-culturele minderheden aan bod komen. Inclusie in de algemene beeldvorming impliceert vaak inclusie in negatieve beeldvorming. Men kan dit niet vermijden indien men een algemene diversiteits-*mainstreaming* nastreeft. Belangrijk is echter de vraag of het *geheel* van alle thema's waar etnisch-culturele minderheden aan bod komen (binnen een bepaald programma of medium) eenzijdig negatief gekleurd is, of niet. Dit hangt natuurlijk samen met de aard van het mediaproduct in kwestie. Toch kunnen we algemeen stellen dat er een zeker evenwicht moet zijn tussen negatieve en niet-negatieve beeldvorming. Daarbij kan zogenaamd 'positieve beeldvorming' niet altijd een tegengewicht vormen. Vaak is het verschil in onderwerp zo groot (vb.

cultureel evenement versus 'maatschappelijk probleem'), dat de consument geen link tussen beide zal leggen. Ons inziens kan diversiteits-*mainstreaming* bij 'neutrale' berichten veel beter dienen als tegengewicht. Het benadrukt immers de gemeenschappelijkheden en niet de verschillen.

b. Wanneer maatschappelijke problemen aan bod komen,...

- worden ze gelinkt aan het 'vreemdelingenprobleem'
- worden ze gelinkt aan 'de multiculturele samenleving', het samenleven
 - van diverse groepen
- wordt er niet over etnisch-culturele minderheden gesproken
- worden ze getoond als maatschappelijk problemen waar óók allochtonen mee te maken hebben

c. Wanneer 'allochtone probleemdossiers' aan bod komen,...

- worden ze voorgesteld als een probleem van dé allochtone gemeenschap
- tonen we de allochtonen als oorzaak
- stellen we het voor als een probleem eigen aan dé desbetreffende cultuur
- wordt dit maatschappelijk gekaderd
- tonen we allochtonen (ook) als slachtoffer
- tonen we het verband met vergelijkbare problemen in de 'Vlaamse' samenleving

Bovenstaande vragen halen verschillende aandachtspunten aan. Komt de diversiteit binnen de verzamelgroep etnisch-culturele minderheden voldoende aan bod (hebben ze allen met dit probleem te maken?)? Zien we ook de overeenkomsten met de rest van de (Vlaamse) maatschappij? Waar worden de oorzaken (schuld?) gesitueerd (eenzijdig bij allochtonen, inherent aan cultuur, maatschappelijk gekaderd...)? En wiens probleem is het eigenlijk: van de Belgen, de allochtonen, de samenleving?

d. Wanneer het over discriminatie en racisme gaat, wordt de oorzaak gelegd...*

- bij het gedrag van allochtonen (uitlokken)
- bij 'slechte' individuen

- bij het samenleven met allochtonen
- bij het samenleven van verschillende culturen
- bij de maatschappij

e. Wanneer het over criminaliteit gaat... *

- zien we allochtone daders
- zien we allochtone en autochtone daders
- zien we autochtone daders
- wordt de origine van de dader niet beschouwd als relevante informatie

- zien we autochtone slachtoffers
- zien we allochtone en autochtone slachtoffers
- zien we allochtone slachtoffers
- wordt de origine van het slachtoffer niet beschouwd als relevante informatie
- wordt origine enkel vermeld indien het maatschappelijk wordt gekaderd

* Deze vragen werden op de discussie niet besproken.

f. Wanneer het over allochtonen gaat,...

- komen allochtonen niet aan het woord
- komen allochtonen aan het woord

We vinden het logisch dat mensen mogen meepraten als het over hen gaat. Dit betekent ook dat men niet alleen gespecialiseerde etnische Belgen aan het woord laat wanneer het over etnisch-culturele minderheden gaat. Er is echter meer! Komt bijvoorbeeld ook de diversiteit van de etnisch-culturele minderheden aan bod? In punt 3 gaan we in op allochtonen als media-actoren.

3. Actor in de media

Met actoren bedoelen we gesprekspartners, woordvoerders, geïnterviewden, acteurs / personages enzovoort.

a. Wanneer komen allochtonen aan het woord / in beeld?

- geen enkel thema
- typisch 'allochtone' onderwerpen
- maatschappelijke items gelinkt aan allochtonen

- culturele en multiculturele thema's
- alle thema's

De vraag en de antwoorden zijn te vergelijken met deze onder 2.a, met dien verstande dat we eigenlijk vinden dat allochtonen bij alle thema's aan het woord en/of in beeld zouden moeten komen. De vraag van mediamakers is dan vaak hoe ze die allochtonen kunnen vinden. Het Vademecum Gevestigde Waarden, Diversiteit in deskundigheid dat het Minderhedenforum momenteel ontwikkelt in opdracht van minister Vogels, moet in elk geval al een handig instrument worden (verwacht tegen het voorjaar). Verder is het belangrijk dat ze algemene kanalen kennen: het Minderhedenforum en de zelforganisaties, de integratiesector enzovoort. Mediamakers benadrukken het belang van taalvaardigheid voor alle gesprekspartners. Men dient er toch op te letten dat aan allochtonen geen hogere eisen worden gesteld dan aan Vlamingen. Vele Vlamingen spreken bijvoorbeeld op televisie een zwaar dialect en worden ondertiteld! Misschien spreken we beter over 'uitdrukkingsvaardigheid'. Sommige mensen hebben misschien gewoon nood aan wat begeleiding. Soms spelen ook praktische problemen, bijvoorbeeld ouders die hun kinderen geen toestemming geven om deel te nemen aan een programma.

b. Welke allochtonen komen aan het woord / in beeld?

- 'typische' allochtonen? Wat verstaan we daaronder?
- 'atypische' allochtonen? Wat verstaan we daaronder?
- allochtonen met een extreem standpunt
- allochtonen met een gematigd standpunt
- allochtonen uit verschillende groepen
- allochtonen met verschillende meningen

Het is goed als men allochtonen zelf aan het woord laat over verschillende onderwerpen. Maar welke allochtonen? Ook hier kunnen we de vraag stellen of de keuze eerder verschillen of eerder overeenkomsten in de verf zet. Bevordert het een zwart-wit-voorstelling, of heeft het aandacht voor grijstinten? Zien we polarisering of zien we gewoon verschillen, verschillen tussen én binnen groepen?

In de discussie werd opgemerkt dat vrouwen uit etnisch-culturele groepen meer en beter in beeld komen dan mannen. Wat de oorzaken en effecten daarvan zijn, is misschien wel een onderzoek waard...

Men moet er ook rekening mee houden dat diversiteit niet altijd zichtbaar is. Indien men door de inhoud, door uiterlijk of naam (als die al wordt genoemd) niet als allochtoon kan 'herkend' worden, is er wel diversiteit maar is die voor de consument niet zichtbaar. Dit is een paradox, aangezien men zo wel meer diversiteit toont (ook binnen de etnisch-culturele minderheden), maar men minder diversiteit ziet...

c. Wie zijn de gesprekspartners?

- autochtone 'tegenstanders'?
- autochtone 'medestanders'?
- allochtone 'tegenstanders'?
- allochtone 'medestanders'?
- combinaties

Ook in de keuze van de gesprekspartner(s), kan men kiezen voor een polarisering tussen 'wij' en 'zij', of voor verschillen binnen en tussen groepen. Deze vraag geldt niet enkel voor discussies en debatten, maar kan ook uitgebreid worden naar bijvoorbeeld fictie (met wie gaan allochtone personages om en op welke manier).

d. Hoe worden ze gepresenteerd?

- als vertegenwoordigers van dé allochtone gemeenschap
- als vertegenwoordigers van een bepaalde gemeenschap
- als vertegenwoordigers of medewerkers van een bepaalde organisatie
- als individuen met een bepaalde mening

Wanneer allochtonen aan het woord komen rond zogenaamde 'allochtone thema's', worden ze vaak voorgesteld als woordvoerder van een hele gemeenschap, zelfs van 'de allochtone gemeenschap'. Zelden worden ze correct gesitueerd als bijvoorbeeld vertegenwoordiger van een bepaalde organisatie, of gewoon als individu met een persoonlijke mening. In dergelijke gevallen gaan de woorden van die mensen onevenredig zwaar wegen – wat ook de druk op hen verhoogt – en wordt bovendien 'de allochtone gemeenschap' verkeerdelijk voorgesteld als een monolithisch blok waar iedereen dezelfde problemen en dezelfde meningen heeft. Verder is het ook wenselijk dat niet steeds dezelfde personen uit de allochtone gemeenschappen aan het woord komen over alle thema's. Er is meer afwisseling nodig, zowel in het algemeen als volgens het thema. Hiertoe zijn verschillende contactkanalen nodig, bijvoorbeeld het Vademecum (cf. supra), zelforganisaties en integratiesector, persoonlijke contacten, contacten van allochtone medewerkers.

e. Woordkeuze

- Migranten
- Allochtonen
- Nieuwe Belgen
- Etnisch-culturele minderheden
- Eerste, tweede, derde, vierde... generatie
- Belgen van buitenlandse oorsprong
- Turkse, Marokkaanse, Chinese, Ghanese... landgenoten
- ...

Terminologie is en blijft een heikel vraagstuk. Tijdens de discussie werd aan de aanwezige 'allochtonen' gevraagd hoe ze zelf wilden genoemd worden. Eerste belangrijke vaststelling: men wil liefst als individu worden voorgesteld. Dit betekent als 'vader' als het om ouderschap gaat, als 'vakbondsvrouw' als het over arbeidsverhoudingen gaat, als 'voetballer' als het over sport gaat, enzovoort.

Anderzijds is het soms nodig om over maatschappelijke groepen te spreken. Welke term moeten we dan gebruiken?

Een leraar die deze vraag ooit aan de klas stelde, kreeg te horen dat ze het liefst 'tweetalige Belgen' werden genoemd. Of deze vlag altijd de lading dekt, blijft een vraag, maar die gaat evengoed op voor andere courante woorden (vb. migranten). Een andere correcte bewoording is: een Belg van ... origine, maar dit is dan weer een omslachtige formulering. In elk geval vindt men het belangrijk dat groepen juist worden benoemd en dat niet alle subgroepen op één hoop worden gegooid. Veel bovenstaande termen zijn niét onderling verwisselbaar (ook niet met het oog op een gevarieerd taalgebruik...). Naast migranten, allochtonen, etnisch-culturele minderheden zijn er ook nog vluchtelingen, asielzoekers, die op hun beurt niet gelijk te stellen zijn aan 'illegalen'.

4. Perspectief : Hoe komen allochtonen in beeld?

De verdere vragen werden wegens tijdsgebrek niet in de discussie behandeld. Ze zijn gebaseerd op onze eigen besprekingen (Minderhedenforum i.s.m. de medeorganisatoren).

a. Waarover wordt met allochtonen gesproken?

- over problemen geassocieerd met allochtonen (vb. onveiligheid, man-vrouw-relaties...)
- over gebeurtenissen m.b.t. hun land / regio van oorsprong
- over culturele gewoonten / folklore
- over het leven als allochtoon in Vlaanderen
- over algemene politieke en maatschappelijke thema's
- enkel over het onderwerp, de aanleiding voor het gesprek

Deze vraag gaat in de omgekeerde richting van vraag 3.a. Hier vertrekken we van een situatie waar allochtonen aan bod komen, en onderzoeken we welke onderwerpen daarbij naar voor komen. Bij elk uitgebreid gesprek passeren immers verschillende thema's de revue. Bij fictie kan men zich de vraag stellen in welke situaties we het personage zoal zien, wat hem/haar zoal overkomt. Conform onze opvattingen zijn we er voorstander van dat zoveel mogelijk dezelfde thema's aan bod komen als met andere (Vlaamse) gesprekspartners. Dit hangt natuurlijk voor een

groot deel af van het onderwerp zelf. Het betekent ook niet dat men concrete, specifieke elementen volledig moet negeren. Het gaat ook hier over verhouding: er moet een zeker evenwicht zijn tussen algemene en specifieke onderwerpen (tenzij het gesprek enkel over één onderwerp gaat).

b. Wat is de omkadering?

- 'multiculturele' setting (folklore): dans, thee,...
- 'allochtone' setting: moskee, buurthuis,...
- professionele setting
- persoonlijke setting
- afhankelijk van het onderwerp

De omkadering moet afhangen van het onderwerp en de invalshoek, dit kan zowel professioneel, persoonlijk als 'allochtoon' of 'multicultureel' zijn. Belangrijk is echter dat niet voor de 'multiculturele' of 'allochtone' setting wordt gekozen waar dit niet relevant is voor het onderwerp.

c. Muziekkeuze

- multicultureel deuntje
- muziek uit het land / regio van oorsprong
- muziek gerelateerd aan het onderwerp van gesprek
- willekeurig

Net als bij de vorige vraag, geldt het belang van de relevantie.

→ Conclusie:

We zitten op een voortdurend spanningsveld tussen (inclusief) diversifiëren van het bestaande aanbod en/of uitbreiden van het media-aanbod in 'diverse' zin. Naar het allochtoon publiek stelt zich de vraag of men moet streven naar betrokkenheid binnen het bestaande aanbod, of ook het aanbod moet durven in vraag stellen. Een belangrijke vraag daarbij is de nood aan een eigen (niet *apart!*) programma:

Een divers programma ?

Verskillende deelnemers hielden een duidelijk pleidooi voor een programma dat specifiek onze diverse samenleving als onderwerp heeft. Een programma waarbij in de eerste plaats de etnisch-culturele minderheden in ons land aansluiting moeten vinden, maar dat ook voor Vlamingen interessante informatie biedt over de samenleving waarin ze leven. Er wordt vaak verwezen naar het lichtend voorbeeld van Nederland, maar een Nederlandse deelnemster relativeert dit. De programma's voor allochtonen komen er in levensbeschouwelijke zendtijd: voor moslims,

boeddhisten, hindoes enzovoort. In de praktijk werkt het echter niet echt en worden deze programma's weinig bekeken. Terug in eigen land zien we dan weer dat bij TV-Brussel een programma bestaat specifiek over de Vlamingen in Brussel. Het is een beleidskeuze die ook mogelijk is voor de etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen. Tegelijk wordt echter benadrukt dat zo een programma níet betekent dat inclusie van diversiteit in alle media-items minder belangrijk is. Integendeel, het moet er een stimulans voor betekenen.

Bijlage 3: Verslag van de Provinciale Ontmoetingsdag in Hasselt – 14 december 2002

Bijna 100 aanwezigen kwamen op zaterdagvoormiddag 14 december naar Hasselt voor de Limburgse Ontmoetingsdag 'Allochtonen en Media'.

In haar openingspeech benadrukte de Limburgse gedeputeerde Sonja Claes het belang van de media als instrument voor en teken van integratie in de samenleving. Op dit moment gebeurt dit volgens haar nog veel te weinig. Zowel media als allochtonen hebben daarbij een verantwoordelijkheid om naar elkaar toe te bewegen. Allochtonen moeten zich beter organiseren en meer voor hun eigen rechten opkomen. Dit begint bij een goede kennis van de actualiteit via het volgen van de media. Aan de media vroeg Mevr. Claes om onverantwoorde veralgemeningen te vermijden, berichten kritisch in te schatten en enkel nog relevante beelden te laten zien. Al deze elementen waren te vinden in een protocol tussen de Limburgse media en allochtone verenigingen, waarvan de bedoeling was dat het vandaag zou worden ondertekend. Uiteindelijk bleek dit echter (nog?) niet haalbaar. In de plaats komt een regelmatig overleg met afgevaardigden van media en verenigingen. Daar moet men tot verdere afspraken en acties proberen te komen. Volgens Mevr. Claes is dit belangrijker, aangezien een protocol vaak dode letter blijft, en men via regelmatig overleg de kloof tussen allochtonen en media stap voor stap kan dichten.

Christopher Oliha, voorzitter van het Forum van Etnisch-Culturele Minderheden dat de ontmoetingsdagen organiseert, begon zijn speech met een verwijzing naar de recente gebeurtenissen in Antwerpen. De sensationele berichtgeving daaromtrent betekende voor vele allochtonen een ernstige opdoffer. De voorzichtige hoop die de ontmoetingsdagen hadden teweeggebracht, dat de tijd voor verandering eindelijk gekomen was, is daarbij bruusk de kop ingedrukt. Toch, ging Dhr. Oliha verder, zijn we hier vandaag samen met heel wat mensen, uit de allochtone gemeenschappen en uit de media, die nog bereid zijn het gesprek aan te gaan. We mogen ook niet alle media over dezelfde kam scheren. De gebeurtenissen tonen eigenlijk net aan hoe belangrijk dit gesprek is.

Na de opening konden de deelnemers de video 'Kleur in de media, wanneer?', gerealiseerd door documentairemaker Georges Kamanayo, bekijken. Een montage van interviews (met o.m. de Vlaamse ministers Mieke Vogels (Gelijke Kansen) en Paul van Grembergen (Cultuur), Gedelegeerd Bestuurder van de VRT Tony Mary, verschillende journalisten en redacteurs, politici enzovoort) en van beeldfragmenten geeft een overzicht van de verschillende aspecten van de problematiek.

Daarna kregen we enkele beeldfragmenten van het journaal (VRT en VTM) te zien over vluchtelingen aan de Vlaamse kust. Deze illustreren hoe sterk

de invalshoek om eenzelfde nieuwsfeit in beeld te brengen kan verschillen, met alle gevolgen voor de beeldvorming.

Na deze smaakmakers, gaf Naima Charkaoui, coördinator van het Minderhedenforum, een korte uiteenzetting over het verloop van de Ontmoetingsdagen totnogtoe. Daar kwamen reeds verschillende deelaspecten omtrent de beeldvorming van allochtonen aan bod, en werden al verschillende suggesties voor actie gedaan.

Na een korte pauze, kon dan eindelijk de discussie beginnen. De moderator was Dhr. Marcel Kerff, directeur van het Klein Kasteeltje. Om te beginnen gaf hij de verschillende panelleden het woord om zichzelf voor te stellen.

Mevr. Annemie Van Winckel, vroeger verantwoordelijke Gelijke Kansen van de VRT, al jarenlang lid van de VRT-Commissie positieve actie.

"Sinds de jaren negentig heb ik de aandacht steeds meer zien verschuiven van vrouwen naar allochtonen. Dit is niet iets nieuws voor de VRT, het is wel slechts een héél langzame vooruitgang. We moeten wel opmerken dat niet alle mensen die bij de media werken op het scherm komen met hun naam en gezicht. Het totaal aantal medewerkers van allochtone afkomst blijft echter nog steeds te laag. Met de nieuw Gedelegeerd Bestuurder Tony Mary is er een nieuw startpunt in het beleid, zowel naar tewerkstelling als naar beeldvorming toe. Op de slotdag in april zal de VRT een Charter voorstellen."

Luc Moons, journalist bij TV-Limburg.

"Als regionale zender proberen wij een 'spiegel van de maatschappij' te zijn. Dit leidt tot veel discussies. Naar aanleiding van de heisa rond Abou Jahjah zijn we nog meer gaan nadenken, en vinden we inderdaad dat allochtonen te weinig aan bod komen. De vraag is: hoe kunnen we dit verhelpen? We zijn heel duidelijk tegen positieve discriminatie. We hebben wel enkele inspanningen gedaan: we hebben een allochtone journaliste in dienst, en vanaf midden januari starten we in het kader van het project 'Burgerzin' van de Koning Boudewijnstichting met het programma 'TV-Publiek', dat afwisselend zal gepresenteerd worden door een autochtoon en een allochtoon. Wij vragen hiervoor ook de medewerking van de aanwezigen hier. Onze algemene houding is de volgende: als het goed is, moet je het zeggen, als het slecht is, moet je het ook zeggen."

Hassan Amaghlaou, FMDO (Federatie van Marokkaanse Democratische Organisaties), Minderhedenforum (o.m. voorzitter van de werkgroep media), LIR (Limburgse Integratieraad), ...

"Ik constateer bij ons steeds een dilemma: enerzijds moet je de media opvrijen om de nodige publiciteit te krijgen, anderzijds is het geregeld nodig om ze eens goed tegen de schenen te stampen. Wij vinden de democratie en de persvrijheid ontzettend belangrijk, maar willen die wel kritisch bekijken. Sensatie is niet hetzelfde als informatie, bij sensatie

gaat het om concurrentie. Verder merken we dat het vermelden van afkomst nu subtieler, meer verdoken gebeurt. Je ziet het bijvoorbeeld minder in titels.”

Ivo Vankerckhove, Het Belang van Limburg

“Het Belang is een belangrijk Limburgs medium. Wij hebben ons vroeger ook wel eens bezondigd aan afkomstvermelding in de titel, dit is intussen geëvolueerd. Nu vormen we een soort spiegel van de maatschappij. Wat betreft tewerkstelling werken er bij ons enkele allochtonen van de tweede generatie, maar we zouden er graag meer zien. Opleiding is daarbij heel belangrijk. Aan de basis merk ik dat mensen elkaar angstig maken. Angst komt bijna altijd enkel voort uit een gebrek aan kennis van de medemens. Onze opdracht als media is om daaraan iets te doen.”

Moderator: "Is de situatie verslechterd, of is er – zoals men vooral aan media-zijde vaak hoort betogen – een langzaam proces van voorzichtige vooruitgang bezig?"

Annemie Van Winckel: “We dienen dergelijke interpretaties wat te nuanceren, er zijn immers altijd golven in de berichtgeving. In vele van de discussies vandaag herken ik ook wat er in de jaren tachtig rond vrouwen werd gezegd. Men kan zich de vraag stellen of we wel genoeg leren uit die ervaringen. Er valt misschien wel iets te zeggen voor de weg van de geleidelijkheid. Goedbedoelde initiatieven hebben soms meer negatief dan positief effect. Anderzijds heeft het zogenaamd ‘barricadewerk’ bij de vrouwenbeweging wél resultaat opgeleverd. Waarschijnlijk zal dat ook gebeuren bij de allochtonen.”

Moderator: "Hebben we nog tijd?"

Luc Moons: “Deze fase maakt deel uit van een integratieproces waar we door moeten. Het probleem is dat alles vaak op één hoop wordt gegooid, zoals nu bijvoorbeeld tegenover de media. Het werkelijke beeld is niet zo zwart – wit.”

Hassan Amaghlaou: “We stellen vast dat bij het zoeken naar oplossingen de bal steeds wordt teruggespeeld naar de allochtonen. Journalisten moeten echter inzien dat ook zij een verantwoordelijkheid hebben tegenover allochtonen. Deze maakt deel uit van hun deontologie, namelijk het streven naar juiste berichtgeving.

Rond Abou Jahjah is de berichtgeving niet consistent: de ene schilderen hem af als een kritisch allochtoon, anderen als een extremist. Wat wél waar is, is dat er een sterke aanwezigheid is van de AEL, en dat ze vaak ook gelijk hebben in hun analyse, al is het zeker dat ze de verkeerde oplossingen voordragen. De media hebben ook de verantwoordelijkheid om een tegenstem te laten horen. Men zegt al heel lang dat het “aan het veranderen” is. Paula D’Hondt zei dit al!”

Moderator: "Dus we hebben de tijd niet?"

Hassan Amaghlaou: "De weg van de geleidelijkheid is inderdaad wel de enige. Maar de verantwoordelijkheid is wél onmiddellijk."

Ivo Vankerckhove: "Je moet ook oppassen dat je journalisten niet gaat irriteren door hen met een vingertje te wijzen. Van wie het ook komt, journalisten kunnen daar moeilijk tegen."

Moderator: "Zie ik daar ontgoocheling? Hebben jullie het gevoel niet genoeg erkenning te krijgen voor jullie inspanningen?"

Ivo Vankerckhove: "Nee. Ik ben zelf afkomstig uit Waterschei, uit een *cité* waar veel verschillende mensen wonen, ook allochtonen - al heb ik hen nooit zo beschouwd. Zij zijn ook lezers. De belangrijkste plicht voor de journalist, is het wegwerken van het gebrek aan kennis bij vele mensen."

Deelnemer (Voorzitter van Culturele Jongerenvereniging Sledderlo, en van Turkse theatervereniging): "In Limburg is er recentelijk een gerechtelijke zaak gestart omdat een bepaald TV-huis jongeren had omgekocht om - voor het oog van de camera - criminele praktijken uit te voeren. Zo brengt men iets in beeld dat niét waar is. Past dit binnen de journalistieke deontologie?"

Luc Moons: "Wij nemen hier duidelijk afstand van. De deontologie is hierrond duidelijk."

Moderator: "Maar het levert wel goede televisie op?"

Luc Moons: "Ja, maar wij ondervinden op dit vlak geen druk. De deontologie stelt duidelijk dat je geen situaties mag uitlokken. Zo ook mag je iemand bij een interview niemand woorden in de mond leggen. Bij TV-Limburg besteden we ook niet uit aan productiehuizen."

Annemie Van Winckel: "Bij de VRT worden alle producten onderworpen aan de deontologie van de VRT. De voorstelling en de montage mag niet tot provocatie leiden.

Ik wil echter ook een paar goede voorbeelden geven. Ik denk aan sommige items in Man Bijt Hond, bijvoorbeeld toen ze een vrouw volgden die een nieuwe hoofddoek ging kopen. Dat was heel goed gebracht."

Deelnemer (Voorzitter van Culturele Jongerenvereniging Sledderlo, en van Turkse theatervereniging): "We begrijpen dat er ook slecht nieuws is, maar wij zien van onze buurt enkel slecht nieuws. We merken dat ook bij het zoeken naar acteurs. Als men 3 moordenaars en een slachtoffer zoekt, dan mogen wij rekruteren?"

Moderator: "Het Belang van Limburg heeft een speciale bijlage met 'goed nieuws'. Komen allochtone verenigingen hierin voldoende aan bod?"

Luc Moons: "Verhoudingsgewijs komen ze onvoldoende aan bod, alles kan beter. Nieuws is vaak slecht nieuws. Lokaal nieuws hangt sterk samen met de lokale correspondent. Wij hebben één correspondent per gemeente, daaronder zijn geen allochtonen. Er bestaan ook goede en slechte correspondenten, dit is een strijdpunt."

Hassan Amaghlaou: "Nieuws uit de allochtone verenigingen komt inderdaad té weinig aan bod. Wij bepalen niet zelf of we erin komen. Wij worden wel opgebeld bij bepaalde evenementen om een reactie of interpretatie te geven. Omgekeerd neemt men onze activiteiten zelfs niet mee onder het zogenaamde 'kleine' nieuws. Die lokale correspondenten bepalen wat doorkomt. Als ze je wel nodig hebben, is er enorme tijdsdruk: het moet snel gaan en je moet het maar zien te regelen met je eigen leven. Dat werkt ook als een spiraal: hoe meer je op de voorgrond komt, hoe meer je wordt opgezogen. Mijn reactie is dan: vraag het eens aan iemand anders, de allochtoon in de straat, 'Moustaфа met de pet'."

Annemie Van Winckel: "Op de radio hebben we het probleem dat een allochtoon als onderdeel van de 'vox populi' meestal niet herkenbaar is als hij goed Nederlands spreekt.

Bij correspondenten ligt verder de lat ook hoog, opleiding is dan heel belangrijk. Ook bij de vrouwen heeft dat een sterke rol gespeeld.

De VRT heeft binnenkort een project dat aan een groepje allochtone studenten van het zesde secundair onderwijs een hele instapweek biedt. Hopelijk kunnen we dergelijke projecten in de toekomst uitbreiden."

Deelnemer (voorzitter Integratieraad Houthalen-Helchteren): "In april hebben wij in Houthalen naar aanleiding van het Turks kinderfeest een 'Internationaal Kinderfeest' georganiseerd. Tegen sommige weerstand van de eigen gemeenschap in, hebben we het Turks kinderfeest dus opengetrokken naar een internationaal evenement. Het was een groot succes waar meer dan 1200 mensen op af zijn gekomen. In de pers is er echter geen enkele aandacht aan besteed. Hoewel dit uiteraard niet onze eigenlijke doelstelling was, zou het wel een vorm van erkenning geweest zijn. Als echter De Winter met niet meer dan 30 mensen naar onze gemeente komt, dan zijn alle media aanwezig... Is dit geen sensatie?"

Luc Moons: "Enerzijds kan je de vraag stellen van sensatie, anderzijds spelen altijd zogenaamde "journalistieke overwegingen". Het nieuws is kort en bestaat voornamelijk uit het "harde nieuws". Een kinderfeest is daarnaast een randgebeuren, dat meer in de randprogrammatie past. Dit kan je sensatie noemen, maar het is wel een discussie die bij iedereen leeft. Media hebben verder ook de taak om te confronteren, het gaat om woord en tegenwoord."

Deelnemer: "Ik constateer dat we zelf weer de schuld krijgen."

Luc Moons: "Men moet niet altijd vertrekken van frustratie, het is beter de zaken positief te benaderen."

Hassan Amaghlaou: "Er is een toenemende frustratie, maar deze komt ergens vandaan, je kan ze niet zomaar afschuiven. Men moet opletten voor de ontwikkeling van extremismen. Veel allochtonen hebben de verenigingen én de sector de rug toegekeerd juist omdat ze geen resultaten zien. Nu nemen allochtonen zélf het initiatief, nemen ze zelf verantwoordelijkheid. Het probleem is: wat is er gebeurd met het principe 'woord en wederwoord'? En verder staat TV-Publiek misschien wel open voor iedereen, maar het kost heel wat geld om daar zendtijd te kopen. Allochtone verenigingen hebben dit eenvoudigweg niet."

Deelnemer - Hüseyin Aydinli (Turkse Unie, Minderhedenforum, Socius): "De media is voor ons een belangrijke actor om dingen waar te maken. Hoewel we kritisch staan, soms té kritisch misschien, willen we wel de dialoog aangaan om de dingen te helpen versnellen. Het belangrijkste vinden we dat autochtonen zien dat allochtonen ook gewone mensen zijn."

Moderator: "Zoeken jullie partners binnen de media?"

Annemie Van Winckel: "De nadruk ligt hier eigenlijk te veel op het nieuws, terwijl er zo veel andere programma's bestaan. Radio 2 is bijvoorbeeld veel minder op het 'harde nieuws' gefocust. Het is het geheel van dit alles, dat de beeldvorming vormt."

Luc Moons: "De weg is inderdaad heel lang. Bij TV-Limburg staan we open voor verder overleg. Denk ik aan het voorbeeld van 'Mo'ke', de kok, dan stel ik vast dat die helemaal niet meer wordt gezien als allochtoon."

Hassan Amaghlaou: "Toch is het belangrijk dat hij óók allochtoon, Marokkaan is.

Ik stel wel vast dat de focus vandaag sterk op de Limburgse media ligt, waardoor zij – jammer misschien – nu veel kritiek te verduren krijgen. Verder vraag ik me af of het 'nieuws' dat een Belgisch trainer nu de voetbalploeg Casablanca traint zich niet op de grens bevindt van wat nieuws is."

Deelnemer - Johnny Put (TV-Publiek - TV Limburg): "Ik vind het een waardevolle discussie, maar wil toch opmerken dat deze ook elders bestaat. Ik heb bijvoorbeeld ooit een discussie gehad met boeren, die vonden dat ze altijd negatief in beeld kwamen. Dit bracht me op het idee om met een soort "boerenprogramma" te komen, dat het dagelijks leven van die mensen toont. Het principe is: onbekend is onbemind. Op dit moment zijn we bezig met een programma in het kader van burgerzin. De deelname is hier gratis, en toch stellen we na twee maand voorbereiding

vast dat we geen gesprekspartners vinden. Ik hoop hier vandaag bijkomende kanalen te vinden."

Georges Kamanayo: "In verband met het slecht imago van de media heb ik zelf een achteruitgang gezien. Bij mijn aankomst hier in de jaren zestig, kwamen we nauwelijks in beeld. Toen is er steeds meer en steeds negatievere berichtgeving gekomen. De toenemende druk van de commercie heeft ook gemaakt dat er steeds meer slecht nieuws is."

Ivo Van Kerckhove: "De overgrote meerderheid van het nieuws (80%) is negatief, daar kunnen we niet omheen, het moet verkopen. Aan het publiek wil ik onze excuses bieden in verband met het Kinderfeest. Anderzijds is er het probleem dat dit voor buitenstaanders misschien melig is."

Moderator: "Is dit geen voorbeeld van journalistieke arrogantie, iets wat Steve Stevaert een typische uiting van verzuring zou noemen?"

Annemie Van Winckel: "Ik ben het er mee eens dat mensen hier wél interesse voor hebben. Dat soort nieuws vinden ze op Radio 2 én ook andere media. De VRT krijgt inderdaad wel geld van de overheid, maar moet evengoed verkopen. Ik geloof niet dat er een verband is tussen slecht nieuws en publiekscijfers (kijk-, luister-, of leescijfers)."

Deelnemer - Nuran Akgün (PRIC-Limburg, verenigingsleven): "Ik ben in 1986 gemigreerd en ben sindsdien actief in het verenigingsleven. Ik heb steeds van de media gehoord "we willen wel meer alloctonen tonen, maar we vinden hen niet". Er zijn intussen veel inspanningen gedaan, er zijn opleidingen georganiseerd enzovoort. Toch vinden de media ons blijkbaar nog steeds niet. Nu horen we dat we "niet voldoen aan de vereiste kwalificaties". We willen deze discussie niet overdoen over tien jaar. Dit leidt tot veel frustraties binnen de gemeenschap, bijvoorbeeld bij jonge vrouwen, omdat men ervan uitgaat dat ze niet dezelfde kwalificaties hebben."

"Moderator: Dat is een beetje zoals het verhaal dat Mevrouw Sonja Claes twee weken geleden vertelde, het verhaal van de beste leerling van de klas die zijn naam wou laten veranderen."

Luc Moons: "Ik wil vormingswerkers en mensen uit de verenigingen de boodschap meegeven om zich niet te laten ontmoedigen. Jullie moeten zich echter ook opdringen aan de media, standpunten innemen, je organiseren enzovoort, zoals in de syndicale strijd gebeurd is. Verder is het belangrijk dat initiatieven vanuit de buik van de gemeenschap komen. Ik vraag me af of vormingswerkers niet soms het contact wat kwijt zijn met hun eigen gemeenschap."

Deelnemer - Karin Degryse (Radio 2 - Limburg): "Ik heb nog geen opmerkingen gehoord over Radio 2 Limburg. Ofwel betekent dit dat de deelnemers niet luisteren, ofwel dat we het nog niet zo slecht doen. Als VRT werken we inderdaad met het belastinggeld, en moeten we er dus zijn voor iedereen. We hebben de traditie om rekening te houden met de specifiek Limburgse context, bijvoorbeeld vroeger (toen we dit nog zelf bepaalden) in de muziekkeuze. We nemen ook altijd activiteiten van verenigingen op in onze agenda's. Voor ALLE verenigingen geldt echter dat ze zelf de stap moeten zetten naar ons. Verder hebben wij bij het regionaal nieuws de regel dat we geen namen vermelden. Samengevat: wij hebben zeker de beste intenties, en aangezien ik vaststel dat dit ook aan de andere zijde het geval is, gaan we elkaar in de toekomst enkel nog beter vinden."

Deelnemer - Patrick Martens (ex-Belang van Limburg, nu: Knack, betrokken bij Raad voor Journalistiek): "Ik wou toch opmerken dat de discussie over goed en slecht nieuws behoorlijk steriel begon te worden. Als mensen het Belang van Limburg kopen, is dit in de eerste plaats omwille van de herkenning, niet omdat het slecht nieuws bevat.

Wat betreft de vraag of we tijd hebben: de tijd dringt. Het is wel zo dat mensen met uitgesproken standpunten, die voor en tegen gemakkelijk duidelijk kunnen maken, interessant zijn voor de media. Dit illustreert het belang van duiding. Alle media zeggen wel dat ze aan duiding doen, maar het blijft meestal een aparte rubriek of programma. Je vindt het in bijlagen bijvoorbeeld, of in een magazine als Knack. Het probleem daarbij is dat men op twee verschillende sporen bezig is, enerzijds dit van de extreme standpunten, anderzijds dit van de nuancering en de duiding. Een grote groep mensen informeert zich enkel in het eerste spoor.

Verder is het ook belangrijk dat redacties, om kennis over te kunnen dragen, deze ook zelf bezitten. Bij complexe materies is dit vaak gering. We moeten ook een soort constante reflex ontwikkelen, en niet enkel bij journalisten. Het Knack-artikel in het informatiemapje bijvoorbeeld, is van mijn eigen hand. Ik was zelf geschokt over de manier waarop mijn artikel werd aangekondigd, en heb er de redacteur over aangesproken. Dit bewijst dat niet enkel de journalist zelf belangrijk is, maar ook de redacties, degenen die het beleid uitstippelen.

Ten slotte is er ook meer kennis nodig bij allochtone verenigingen over hoe de media werken."

Moderator: "Dit is ook een probleem voor anderen."

Deelnemer: "Wij zijn momenteel bezig met een project met 15 jongeren, van 10 verschillende verenigingen en van verschillende origines (waaronder Belgen), die samenwerken om media te leren maken en te leren acteren. Ik vraag me echter af waarom media zich de spiegel van de maatschappij durven noemen? Ik vind 'Mo'ke', vanwaar trouwens die nietszeggende afkorting, geen goed voorbeeld."

Luc Moons: "Ik denk dat we moeten afstappen van het beeld van 'de Belg' tegenover 'de allochtoon'. Zo maken we op termijn een duale samenleving."

Moderator: "Is Nederland een model?"

Annemie Van Winckel: "In Nederland en het Verenigd Koninkrijk had men het voordeel van de taal. De mensen die uit de kolonies kwamen, kenden de taal al, en konden daardoor direct op het scherm. Nu zijn er echter ook in Vlaanderen meer allochtonen die goed Nederlands spreken."

Hassan Amaghlaou: "Is men soms paniekvoetbal aan het spelen? Men moet niet enkel wachten tot die 'deskundigen' er zijn, er zijn ook andere mogelijkheden om meer 'multicultuur' te tonen, zelfs zonder allochtoon personeel, bijvoorbeeld op Ketnet, of bij FC De Kampioenen? Daarnaast is het normaal dat mensen satelliet kijken om hun eigen identiteit te houden, daar moet men hier geen angst voor hebben. Zelf heb ik op een bepaald moment een duidelijke keuze gemaakt voor mijn eigen religie, mijn eigen identiteit én het actief omgaan met Vlamingen. Pas daarna ben ik echt vooruit gekomen. Vandaar dat ik een oproep wil doen, zeker aan de media: het is al 25 na 12!"

Deelnemer (Integratieraad Houthalen-Helchteren): "Ik heb de indruk dat er een bom aan het tikken is. Jarenlang zijn er onvoldoende initiatieven genomen. Er worden nu steeds meer vragen gesteld naar de terminologie. Wij zijn op de duur ook een beetje 'het Westen kwijt'. Bovendien worden mensen die toenadering zoeken vaak teruggefloten, dat leidt tot desillusie."

Deelnemer (Christopher Oliha ,voorzitter Minderhedenforum): "Dit gesprek overtuigt me steeds meer dat het een goede zaak is dat we samengekomen zijn. Ik vind het zelf belangrijk onderscheid te maken tussen speciale aandacht voor allochtonen, wat niet wenselijk is omdat het segregatie is, enerzijds, en een aanpak die allochtonen beschouwt als de andere Vlamingen, uiteraard met hun eigen identiteit, anderzijds. Op dit moment toont men enkel allochtonen bij speciale gelegenheden in hun gemeenschap, maar niet bij algemene gebeurtenissen, zoals de verkiezingen en dergelijke. De media breken, de media bouwen. Wij vragen dat ze dit laatste doen, en diversiteit naar buiten brengen."

Deelnemer (Katholieke Hogeschool Limburg, Basiseducatie): "Het is ook belangrijk dat het een wederzijds proces is, er moet een oproep komen aan beide zijden. Ik stelde onlangs bijvoorbeeld vast dat de deelnemers aan een activiteit rond media de Limburgse media gewoon niet kennen."

Luc Moons: "Interesse voor media maakt deel uit van integratie."

Hassan Amaghlaou: "Wat was er het eerst, de kip of het ei?"

Hoewel deelnemers en panelleden nog een eindje door konden gaan, was het tijd om de discussie stop te zetten en enkele conclusies te formuleren, die zouden meegenomen worden naar de slotconferentie. Deze werden opgesomd door Naima Charkaoui, verslaggeefster:

"In de discussie vandaag kwamen heel wat elementen naar voor die eigenlijk te maken hebben met het functioneren van de media in het algemeen. Wat is nieuws? Is nieuws per definitie slecht nieuws, en kan je goed nieuws nog nieuws noemen? Zijn allochtonen de eerste slachtoffers van de sensatiezucht die vele media typeert? Waar ligt de grens tussen sensatie en de zogenoemde 'journalistieke overwegingen'? Is meer duiding een oplossing voor dit dilemma? Allemaal belangrijke discussies die hun weerslag hebben op de beeldvorming over allochtonen.

Verder werd de nadruk gelegd op het belang van een goede kennis, en dit op verschillende manieren. Diverse opleidingen kunnen ertoe bijdragen dat allochtonen alsnog de weg naar tewerkstelling in de media vinden. Daarbij dienen we echter in het oog te houden wat de opvolging is van dergelijke initiatieven naar daadwerkelijke tewerkstelling. Journalisten zelf hebben een rol van overdracht van kennis over wat er zoal gebeurt in de samenleving, en het is dus belangrijk dat zij zelf genoeg op de hoogte zijn van de feiten en achtergronden. Het is ook nodig dat allochtone verenigingen de wegen naar de media voldoende kennen. Mediatraining kan daar een methode voor zijn. We merken echter dat ook andere verenigingen daar nood aan hebben. De vraag stelt zich wel of er voor allochtone verenigingen extra drempels zijn naar de media, bijvoorbeeld financiële. Bepaalde projecten proberen daar een antwoord op te bieden.

Er stelde zich ook een dilemma. Enerzijds is er de nood om vaker 'Moustaфа met de pet' aan het woord te laten, en te tonen dat allochtonen over dezelfde zaken nadenken als andere Vlamingen, en vaak niet echt anders denken. Anderzijds willen we ook dat onze eigenheid voldoende tot uiting komt. Vandaar bijvoorbeeld de kritiek op 'Mo'ke', of de bedenking dat bij radio als medium soms gewoon niet 'hoorbaar' is dat het om een allochtone reactie gaat.

Ten slotte kwam de specifieke rol van enkele actoren binnen de media in de aandacht. Er zijn de productiehuizen, die misschien te gemakkelijk aan onze kritiek ontsnappen. De journalist werkt niet alleen, zijn producten gaan door de handen van redacteurs. En lokale correspondenten vormen een belangrijke filter van informatie, wat vaak betekent dat het nieuws uit allochtone gemeenschappen niet of veel moeilijker doorstroomt naar de media. Het zou een meerwaarde zijn om meer allochtonen in deze functie te zien, wat ons weer brengt op het belang van tewerkstelling in de media.

Doorheen de hele discussie kregen we wel een duidelijk signaal dat er aan beide 'zijden' openheid is om de dialoog te voeren. In die zin is deze discussie slechts een startpunt, die zeker op Limburgs niveau een vervolg zal krijgen. De vraag is echter hoeveel tijd we nog hebben? De verschillende panelleden zijn het er in elk geval over eens dat de tijd dringt. Alle deelnemers kunnen alvast beginnen met het uitbouwen van hun contacten, straks op de receptie..."

Bijlage 4: Verslag van de workshops op de Slotconferentie 26 april 2003

**a. Workshop 'Reportage: Fatima; Camera: Dieudonné;
Klank: Sharogh', geleid door Ng Sauw Tjoi**

1. Het werkveld.

Men is het erover eens dat er te weinig allochtonen voor en achter de schermen van de media terug te vinden zijn. Men kan zich de vraag stellen waarom zo weinig allochtonen in de media terechtkomen, dit terwijl heel wat allochtone jongeren bezig zijn met video en media. Opvoeding en opleiding vormen voor een groot deel een probleem. De jongeren krijgen te weinig stimulansen: noch op school, noch thuis, noch van de media waar ze weinig rolmodellen zien. Media zijn een ongekende en gesloten wereld.

Recentelijk startte men op verschillende plaatsen in Vlaanderen en Brussel met ad hoc opleidingen om (jonge) allochtonen in contact te brengen met de wereld van de media. In de cursussen *Prisma* bij TV-Brussel en Off-TV in Antwerpen leren cursisten hoe ze zelfstandig reportages maken. Beide cursussen waren gratis. *Prisma* liep van september 2002 tot en met april 2003 (theoretische vorming op zaterdag, praktijksessies op woensdag). Off-TV richt zich tot werkloze jongeren (in de eerste plaats allochtonen), die twee jaar cursus volgen. Daarna kunnen ze met materiaal van Off-TV producties maken. De nadruk ligt hier voornamelijk op monteren en camerawerk.

In Nederland loopt het ietwat anders. De opleiding *Roots and Routers* van de Nederlandse Programma Stichting biedt allochtone cursisten gedurende een half jaar een betaalde werkervaringsplaats. Hier valt evenwel een eerste knelpunt op te merken. Bertien Minco: "We hopen dat de cursisten ook blijven werken waar ze de opleiding volgden. In de praktijk staan ze net zo snel weer buiten. Dit is te wijten aan de bedrijfscultuur. De omgeving waar ze cursus liepen, is mannelijk dominant en wit en zal niet op een-twee-drie veranderen.

2. Openbare omroep

Bij de VRT is Jean-Philippe De Tender verantwoordelijk voor screentests. Volgens hem zit de VRT in een stroomversnelling. De omroep heeft een *Charter van de Diversiteit* publiek gemaakt. Deze is gericht op een evenwichtiger beeldvorming en personeelsbeleid ten aanzien van allochtonen. Verder is de VRT bijzonder fier over een recent project met twintig allochtone jongeren, allen laatstejaars secundair onderwijs. Ze kregen de kans een week lang bij verscheidene VRT-zenders (radio en tv) een kijkje achter de schermen te nemen. Het is de bedoeling dat er meer van dergelijke initiatieven zullen volgen. Ook moet gewezen worden op

programma's als Man Bijt Hond, Jan Publiek etc., waarin ook regelmatig allochtonen worden opgevoerd.

De Tender geeft toe dat er zowel voor als achter de schermen veel te weinig allochtonen optreden. De omroep steekt de hand in eigen boezem: de VRT heeft ten aanzien van de allochtonen te lang uitsluitend gefocust op schermmedewerkers. De drempel van de VRT is ook vrij hoog. Hierdoor bieden zich weinig allochtonen aan. Deze drempel zou verlaagd kunnen worden door meer allochtonen als het studiapubliek te laten fungeren, aan spelprogramma's te laten deelnemen, enz.

Groot knelpunt blijven volgens De Tender taal en competentie: men moet goed en vlot kunnen spreken, schrijven, contact maken met de camera, een brug slaan naar de kijker en dergelijke. Voor succesvolle screentests verwacht men een bepaalde ervaring. Opgemerkt wordt dat de VRT het niet zijn taak acht mensen louter voor hun eigen welvaren ervaring te laten opdoen.

3. Vlaamse regering

De Vlaamse regering verplicht de overheidsinstellingen actie te voeren voor tewerkstelling van allochtonen. Volgens Saida Sakali, kabinetsmedewerkster van minister Landuyt, zijn daar middelen voor. Er wordt werk gemaakt van een Diversiteitfonds. De voorbije jaren hebben vooral bedrijven ingetekend voor overheidssteun, nu moet hetzelfde gebeuren door openbare diensten. De toekomst moet zijn dat "trajecten deeltijdse opleiding en werkervaring" vergoed worden. Dit moet voor een inhaalbeweging zorgen. Mevrouw Sakali stipt in dit verband aan dat ook de VRT zijn doelstelling zou moeten bepalen: waar wil de VRT in 2010 staan? Vlaamse openbare instellingen moeten een actieplan hebben in verband met aanwerving en meerwaarde van allochtone tewerkstelling. Naar analogie met de etno-marketing van de bedrijven zouden die instellingen ook actief de doelgroep van de allochtonen moeten benaderen.

4. Cultureel en structureel.

Net zoals in Nederland speelt ten aanzien van de VRT ook de factor "huiscultuur". Er wordt immers opgemerkt dat lokale en regionale omroepen beginners blijkbaar veel minder schrik inboezemen dan "het grote huis aan de Reyerslaan". Ook die kleine omroepen blijken "goeie kweekvijvers" te zijn. De VRT zou zich bewust moet zijn van het psychologisch effect van zijn omvang. Vervolgens blijft achterstelling spelen, ten opzichte van vrouwen en allochtonen. Bertien Minco wijst op het feit dat zij in hun werk extra-kritisch bekeken worden.

Een regisseur, medewerker van het Brusselse buurthuis Alhambra, merkt op dat hij veel mensen kent die negatieve ervaringen met de omroep hebben. De oorzaak is volgens hem dat medewerkers van de VRT te weinig op de hoogte zijn van het reilen en zeilen in andere culturen. Hij illustreert dit met een klein incident met een ploeg van Ter Zake die een reportage maakte over het video-atelier van Alhambra, waarbij allochtone meisjes gevraagd werd in een café geïnterviewd te worden. De

cameraploeg was niet bepaald vriendelijk met de jongeren uit de buurt en de geïnterviewden werden niet verwittigd werden toen de reportage uiteindelijk toch niet werd uitgezonden.

5. Groepsgesprek.

Tijdens het groepsgesprek blijkt dat er een spanning bestaat tussen de verwachtingen van het werkveld ten aanzien van de VRT en de opstelling of bereidheid van de openbare omroep tegenover allochtonen die in de media willen werken. De omroep zoekt allochtone medewerkers, maar niemand blijkt zich aan te bieden. Ook blijken geen allochtonen ingeschreven in de opleidingen voor acteur of regisseur. De openbare omroep acht het echter niet zijn taak om opleidingen te organiseren.

Het werkveld vindt dat de omroep pro-actief moet werken om mensen warm te maken en talent te vinden, en bovendien de drempels moet verlagen. Een veelvuldig terugkerende vraag luidt: waarom worden er, zoals in Nederland en bij het persbureau Belga, geen betaalde opleidingen en stages georganiseerd? Onbetaald cursussen lopen betekent een serieuze opoffering die veel jongeren zich niet kunnen veroorloven. Schuift de VRT zijn verantwoordelijkheid hier niet af? De VRT antwoordt hierop dat opleidingen het werk zijn van het onderwijs of de VDAB. Kan hier met de Vlaamse regering en het Fonds Diversiteit geen modus vivendi gevonden worden?

Een apart discussiepunt is of er opnieuw doelgroepen-programmatie moet komen. Sinds het VRT-programma *Couleur Locale* in 1998 van het scherm verdween, heeft de omroep op dit vlak niets meer gedaan. De Nederlandse Bertien Minco vindt zulke programma's achterhaald. Volgens Michelle Venneman (TV-Brussel) moet er uit alle programma's diversiteit blijken. Volgens Andrea Herman was *Couleur Locale* een uiterst positieve ervaring, omdat het programma voor een breed publiek over "andere" culturen informeerde. Belangrijker is echter dat *Couleur Locale* een "kweekvijver" was voor allochtone werknemers binnen de VRT. Ze stroomden door naar andere programma's. Daarna zijn er weinig nieuwe allochtonen bijgekomen.

b. Workshop 'Meer in de Media', geleid door Guy Fransen (De Standaard)

1. Algemene principes

Als iemand naar de media stapt met de bedoeling iets publiek te maken, moet hij/zij rekening houden met 3 belangrijke peilers: degelijkheid (een verhaal hebben), snelheid (niet maanden na de feiten) en creativiteit (spreekt dit aan?). Deze drie moeten goed afgewogen worden wil men een kans maken de media daadwerkelijk voor zijn/haar kar te spannen.

Een redactie (van geschreven pers, radio of televisie) is of kan op zich eigenlijk niets. Het is afhankelijk van wat het krijgt van

- medewerkers (i.v.m. gemeenten, podiumkunsten, alloctonen, wetenschappen)
- organisaties (o.a. allochtone organisaties)
- de feiten zelf

Al deze instanties leveren materiaal aan de redacties. Het gaat hier om erg veel materiaal, te veel voor elke redactie om allemaal te bevatten en te bewerken. Daarom is er sprake van een selectie. Deze selectie is nu eenmaal erg hard. Hoe eerder dit materiaal de redacties ook bereikt, hoe meer kans het heeft op een plaatsje. Rond 17.00 u staat ongeveer vast wat er in de krant van de volgende dag zal staan, tenzij er dringend of speciaal nieuws in de bus valt. Veranderingen zijn altijd mogelijk. Hoe later op de dag echter, hoe moeilijker. Hoe later je nieuws op de redactie binnenkomt, hoe belangrijker dit moet zijn om de krant van de volgende dag nog te halen.

Belangrijk is ook het welbekende "agendaatje" of "adressenboekje" van de journalist. Het is goed om daarin te geraken. Eenmaal je naam en gegevens erin vermeld staan, wordt je door hem als (belangrijk) contactpersoon beschouwd. Toch blijft het zaak om "een verhaal" te hebben, om degelijk, creatief en snel te blijven.

Elke organisatie heeft als het ware een verhaal te slijten. Het is belangrijk dat dit goed is afgelijnd, dat er goed wordt afgewogen wat er precies wordt meegedeeld. De boodschap moet weldoordacht zijn. Heb oog voor zowel verpakking als voor de inhoud van het verhaal. Als organisatie heb je een bepaald verhaal dat echter op verschillende manieren kan worden verteld, of in verschillende vormen gegoten kan worden, afhankelijk van het soort medium waarin het moet terechtkomen. Een autobedrijf, bijvoorbeeld, heeft potentieel een heleboel verschillende "verhalen" in zich:

- het product zelf: auto's ↗ automagazine, modeblad (design)
- arbeiders: bijv. veel alloctonen ↗ sociaal magazine, speciale bijlagen in bepaalde kwaliteitskranten; bijv. veel vrouwelijke arbeidsters ↗ vrouwenblad, feministisch magazine, ...
- directeur: is bijvoorbeeld een fervent golfspeler ↗ sportmagazine, modefreak ↗ lifestyle-magazine; is een familiemens ↗ familiemagazine ...

Op deze manier kan elke organisatie a.h.w. worden ontrafeld. Ken je organisatie! Wie en wat maakt er allemaal deel van uit? Stel jezelf de vraag welke verschillende verhalen hier uit te puren zijn. En hoe deze best worden verteld.

2. Specifiek: de problematische band tussen alloctonen en media.

Het is een feit dat deze twee een erg povere kennis hebben van mekaar. Het is slechts als het bij de eerste brandt, dat de tweede in gang schiet. De vele alloctonenorganisaties blijken nochtans veelvuldig contact te zoeken met de media. Toch levert dit vaak weinig resultaat op. Er kan echter worden vastgesteld dat er al te weinig persoonlijk contact gezocht wordt met de journalisten. Je moet er niet voor terugschrikken om zelf de

telefoon ter hand te nemen en redacties of zelfs journalisten zelf te bellen. Je moet je stoute schoenen aantrekken en "lawaaï maken". Een dergelijke aanpak werpt veel meer vruchten af dan eender welke fraaie folder, uitnodiging, cd-rom etc., die vaak gewoon rechtstreeks in de prullenmand belanden, of in het beste geval in de lade. Men gaat er best van uit dat journalisten erg gemakzuchtig zijn.

Het "halen van de pers" is en blijft geen makkelijke zaak. Zelfs voor journalisten zelf is elke dag a.h.w. een "gevecht". Als journalist moet je "vechten" voor je stuk. Het moet altijd "iets speciaals" bevatten.

3. Persberichten

Als je organisatie het plan opvat een persbericht te schrijven en te verspreiden, moet deze zich eerst goed afvragen "met welk geschut" er zal worden uitgepakt. Stel niet zo maar een tekstje samen, die je dan tijdens een persconferentie voorleest. Je dient contact te zoeken, een dialoog aan te gaan. Vaak zijn persberichten erg steriel en nietszeggend. De sociale en socio-culturele sector staan bovendien bekend om hun "typisch" taaltje, een taal die jammer genoeg vrijwel onverstaanbaar is voor een "normale mens". Vraag je daarom af of je zelf begrijpt wat je geschreven hebt. Vermijd al te nietszeggende woorden en formuleringen, saaie opsommingen, ... Geef eventuele actiepunten in kolom-vorm weer (eventueel genummerd), kort, bondig en helder. Maak er desnoods een "top drie" van.

4. Het belang van contactpersonen

Geef als organisatie zeker je contactpersoon/-onen op. Voor een journalist is het belangrijk dat een persoon of gezicht verbonden is met een te contacteren organisatie. Het is het contact met die mensen dat telt en resultaten oplevert voor beide partijen. Houdt zélf ook contact met de journalisten. Uiteraard hebben zij die bekend zijn bij journalisten het altijd wat makkelijker. Journalisten zijn ook maar mensen, die eerder zullen terugvallen op bekenden. Een goed contactpersoon is goud waard. Zoek op redacties naar de juiste persoon, een journalist waarbij je je goed voelt, bij wie je het gevoel hebt dat hij/zij oor heeft voor jou.

5. Doordacht te werk gaan

Vergeet de "keerzijde" niet. Het contacteren van de media kan ook een averechts effect sorteren. Journalisten heb je namelijk niet aan een leiband, je kan ze nooit helemaal "vastgrijpen". Weeg goed af wat je hen vertelt. Besef goed dat al wat je zegt in een artikel terecht komt dat door vele mensen kan worden gelezen, en dat er dus altijd reacties op kunnen komen.

c. Workshop 'Diversiteit in woord en beeld: uitdagingen en valkuilen' – workshop geleid door Monique Doppert (Migranten en Media, Nederland)

1. Migranten en media

De workshop wordt geleid door Monique Doppert van *Migranten en Media*. M&M is een onderdeel van de Nederlandse vereniging van journalisten. De instelling ontstond in 1984 uit een zekere ontevredenheid over de manier waarop de media met de toenmalige extreemrechtse Centrupartij omging. Het doel hiervan bestaat uit :

- het stimuleren van onderzoek, discussie en reflectie over beeldvorming
- het laten opnemen van "beeldvorming" in het curriculum van de journalistenopleidingen
- de introductie van allochtone journalisten op redacties

2. Beeldfragment

Er wordt een beeldfragment over een vredesbetoging in Amsterdam getoond die grotendeels vreedzaam verliep. Een kleine groep jonge Marokkanen riep antisemitische en racistische leuzen en provoceerde de politie. In heel wat media werd gefocust op de relschoppers. Voor de grote groep vreedzame demonstranten was weinig of geen aandacht. Verschillende journalisten gaven een verschillend verslag van de feiten. Dit fragment is een aanleiding om na te denken over de manier waarop journalisten kunnen en moeten omgaan met enerzijds de feiten, anderzijds de duiding bij de feiten. Ook knelpunten als "wie vertegenwoordigt wie", en "wie kan als spreekbuis voor welke groep optreden", kunnen hier worden aangehaald.

3. De nood aan een goede gesprekspartner/woordvoerder

Hoe ging de pers met het fenomeen Abou Jahjah om? De aanwezige journalisten geven aan dat er op hun redacties wel degelijk overleg en discussie was omtrent deze persoon. Waarom werd Jahjah zo snel opgepikt door de media? Hebben de media Jahjah gebruikt, of heeft hij de media ook handig naar zijn hand weten te zetten? Jahjah gedraagt zich bewust niet als een allochtone underdog, en dat was in Vlaanderen niet eerder gezien. Hij is een knappe man, fotogeniek, welbespraakt, niet verlegen om een boude uitspraak of stevige oneliner, spreekt goed Nederlands... Hij presenteerde zich aanvankelijk als spreekbuis/vertegenwoordiger van 'de' islamitische gemeenschap. Het duurde een poos eer vanuit de allochtone milieus - met name de Berbergemeenschap - kritiek op Jahjah geformuleerd werd. Het was voor de media niet gemakkelijk om allochtonen te vinden die met enige deskundigheid een standpunt wilden en konden innemen. Ook hier is het belangrijk zich af te vragen wie wie vertegenwoordigt. Er is nood aan een allochtone gesprekspartners met de nodige autoriteit. Het is de rol van de

media om zelf naar gesprekspartners in de allochtone gemeenschap te zoeken.

4. Instroom allochtonen

Waarom is de toegang van allochtonen tot mediaberoepen zo moeilijk? Te weinig allochtonen studeren verder. Gebrek aan opleiding is een eerste handicap. Voor een aantal functies (vb. journalisten en presentatoren) ligt de lat i.v.m. taalvaardigheid zeer hoog, zowel voor allochtonen als autochtonen! Misschien is het goed om niet enkel te focussen op journalistieke scherm- of etherfuncties, waarvoor een hoge taaldrempel bestaat. Er zijn heel wat belangrijke jobs in de media met een minder grote zichtbaarheid, waarin taal niet zo'n rol speelt. (regisseurs, cameramensen, researchers...) en waarin je evenzeer een grote invloed hebt op het productieproces.

5. Taalgebruik: wij en zij

Praten we niet te vaak over wij en zij? "Allochtonen" is een verzamelnaam voor groepen van mensen met heel diverse culturele, religieuze en etnische achtergronden. Moeten we het individu niet vaker als individu aan het woord laten? Hoe vermijd je dan om in "cafépraat" te vervallen? Anderzijds moet men oppassen om vormen van discriminatie al te zeer te individualiseren. Dan dreig je voorbij te gaan aan collectieve vormen van uitsluiting en achterstelling (cfr. vrouwen).

d. Workshop 'Kritisch kijken'

1. Beeldfragmenten

Aan de hand van een zestal beeldfragmenten uit programma's van diverse aard (Terzake, Koppen, Huisje Weltevree, Mannen aan de rand, Man bijt hond) werd met de deelnemers van de werkgroep van gedachten gewisseld (wat valt er op in het fragment, wat vond men goed, wat kan beter....).

Interessant was dat in de werkgroep zowel mensen uit de productiezijde (researchers, programmamakers, journalisten) als "consumenten" (zowel allochtonen als autochtonen) aanwezig waren, als ook een vertegenwoordiging uit Nederland.

2. Reflecties

Ondanks goede bedoelingen van programmamakers of journalisten, vervallen zij toch nog al te regelmatig (onbedoeld) in stereotype thema's (hoofddoek, islam) en komen ze vaak terug op het thema "problemen met/rond allochtonen" (rellen, criminaliteit) en worden de allochtonen te weinig als gewone mensen in beeld gebracht of geïnterviewd. De manier waarop over allochtonen gesproken wordt, is soms eerder vooroordelenbevestigend. Racisme is er dikwijls ook door onzorgvuldigheid van de journalist.

Er wordt soms onzorgvuldig omgesprongen met beeldmateriaal van allochtonen, dat nochtans met een neutrale bedoeling gefilmd werd, maar dan achteraf in een andere context "misbruikt" wordt. De journalisten verdedigen zich hier en zeggen dat ze dikwijls zeer snel, duidelijk herkenbare beelden nodig hebben voor het nieuws, maar enige zorgvuldigheid in gebruik van deze beelden naargelang de context is toch geboden.

Humor in verband met allochtonen kan een belangrijk wapen zijn in de positieve beeldvorming rond allochtonen, vooral als die van allochtonen zelf komt (cfr. Engelse satirische programma's met Indiërs en Pakistani). Maar blijkbaar ligt dit toch gevoelig (hebben we zelf tijdens de workshop ondervonden), want wat autochtonen soms grappig vinden, wordt door de allochtonen eerder als beledigend en neerbuigend gezien. Blijkbaar is er soms een andere interpretatie van wat humor is, en moet er opgepast worden om alles niet teveel vanuit autochtoon perspectief te bekijken.

De aanwezigheid van allochtonen in praatprogramma's als gewone burgers (als vader, bewoner van een bepaalde buurt,...) en niet als de "excusallochtoon", is een zeer goede zaak voor de beeldvorming en geeft goede reacties achteraf (cfr. Mustafa in Huisje Weltevrete). Deze diversificatie in panels vraagt natuurlijk wat zoekwerk voor de redacties, maar blijkbaar zijn er wel allochtone kandidaten die dit graag willen doen. De allochtonen merken hierbij op dat de pamfletten ter promotie van deze programma's op bepaalde plaatsten niet genoeg is, dat mond-aan-mond reclame bij hen een heel belangrijk element is (diegene die al naar de VRT is geweest en hiervoor publiciteit maakt in zijn omgeving). Allochtonen moeten niet alleen mogelijkheden krijgen, ze moeten ze ook nemen!

Dezelfde opmerking geldt voor de aanwezigheid van allochtonen in straatinterviews (de "vox populi"). Allochtonen moeten meer over alledaagse zaken worden geïnterviewd. Voor grappige zaken is er dikwijls schroom om allochtonen te interviewen, men onderschat ook hier de allochtonen die wel van humor houden!

Er zou heel veel veranderen indien meer allochtonen achter de schermen komen, die mee de beeldvorming zouden kunnen bepalen. Allochtonen op sleutelposities in de media zijn essentieel.

Tenslotte wordt de bedenking gemaakt dat ook vanuit allochtone hoek meer zou kunnen worden gereageerd op bepaalde programma's via lezersbrieven in kranten en tijdschriften. Ook de programmamakers moeten meer feedback krijgen over hun programma's. Indien deze feedback gepubliceerd wordt onder de vorm van lezersbrieven, zullen de programmamakers hiervoor ook wel gevoelig zijn en proberen er rekening mee te houden (allochtonen zullen ook in de toekomst een belangrijk deel van het kijkerspubliek worden, dus moet men er commercieel gezien rekening mee houden (cfr. Nederlandse situatie).

Er is een groepje mensen bezig met mediamonitoring in verband met kritisch kijken, misschien kan dit uitgebreid worden op grotere schaal?

e. Workshop/debat 'Vermarketing en diversiteit'

1. Uiteenzetting door Eric Corijn

Dhr. Corijn komt even terug op een uitspraak van Brussels minister Chabert die eerder op de dag gesteld had: "We zijn er nog lang niet." Deze uitspraak geeft volgens de heer Corijn aan dat het beleid de beste bedoelingen heeft met betrekking tot de integratie van migranten. Net deze goede bedoelingen wil hij in vraag stellen.

Radicaal geformuleerd komt zijn stelling hierop neer: De huidige media (*formats*) kunnen de doelstellingen op het vlak van een betere beeldvorming over migranten en een grotere participatie van migranten niet realiseren.

a. Diversiteit als multinationaliteit

Wat terminologie betreft vindt dhr. Corijn dat het concept diversiteit een lege doos is. Er wordt meermaals verwezen naar "een multiculturele samenleving" terwijl men eigenlijk "een multinationale samenleving" bedoelt. Het nationale denken werd in ons denken geprogrammeerd via het onderwijs. Dit soort denken over de samenleving dragen we mee sinds de 18^e eeuw. Illustratief voor deze denkwijze is dat men migranten blijft zien als vertegenwoordigers van een bepaalde natie. Wat is er zo Marokkaans aan een 3d^e generatie Marokkaan in Vlaanderen?

Vlaanderen kent in deze context een bijzondere moeilijkheid omdat Vlaanderen de laatste 20 jaar bezig is een eigen staat uit te bouwen. Vlaanderen is bijgevolg zelf op zoek naar een identiteit. Het begrip diversiteit wordt dan ook altijd gezien binnen de Vlaamse context, als mogelijkerwijze Vlaams, als een aspect van Vlaams. Dat is dan ook de reden waarom Diab Abou Jahjah voor velen zeer bedreigend overkomt indien hij zichzelf een Arabier noemt want dat is duidelijk niet-Vlaams. Volgens dhr. Corijn heeft de Vlaamse overheid het moeilijk om diversiteit in eigen schoot vorm te geven, te definiëren. Hij stelt dat, zo lang de VRT "Vlaamse televisie" is en niet "televisie in Vlaanderen", het aan dezelfde kwaal leidt.

Volgens de heer Corijn bestaan de Vlaamse politieke partijen dankzij een vijandsbeeld. Met name Wallonië en Walen worden gehanteerd om dit vijandsbeeld kracht bij te zetten (omgekeerd, in Wallonië, is dit ook het geval). Zo lijkt het soms in de Vlaamse media nog veel erger te zijn dat iemand Waal is, dan dat hij Oost-Europeaan of Marokkaan zou zijn.

b. Slechte formats en goede bedoelingen

De basistekst voor deze werkgroep gaat in op het feit dat media heden ten dagen gedomineerd worden door kijkcijfers. In zijn toelichting gaat dhr. Corijn hierop verder door aan te geven wat hiervan effecten zijn. Zo bepaaldt tegenwoordig de *format* de inhoud van een programma.

De vraag die men zich dan moet stellen in functie van de eerder geponeerde radicale stelling is de volgende: Laten deze *formats* de goede bedoelingen toe? Leidt de aanwezigheid van een donker meisje in een programma als "Temptation Island" tot het bereiken van de doelstelling? Als tijdens een TV-programma ("De Stemtest") blijkt dat 30 procent van

de aanwezige politieagenten op het Vlaams Blok stemt, kan men dan verwachten dat één politieman van allochtone afkomst hieraan kan verhelpen?

De verkoopbaarheid van televisie is belangrijker dan de doelstellingen en de goede bedoelingen erachter. Het programma 'Bracke en Crabbé' gaat over Siegfried Bracke en Ben Crabbé, want dat verkoopt, het gaat niet over de Vlaamse politiek.

Dhr. Corijn wil ook enkele uitgangspunten ter discussie stellen. Zo moeten migranten even goed zijn dan autochtonen om in de media aan de bak te komen. Ze moeten professioneel genoeg zijn om te kunnen participeren. De heer Corijn vraagt zich dan af wat dat in de context van de media betekent. Zijn we op zoek naar migranten met een hoog "Toni Corsari-gehalte"? Voor dhr. Corijn is het duidelijk: als er niet meer culturele productie in het middenveld gecreëerd wordt, dan zullen migranten vanuit het niets blijven terechtkomen in slechte *formats*.

Een ander uitgangspunt met betrekking tot migranten en beeldvorming dat vandaag door de VRT wordt gehuldigd, is het weigeren van doelgroepentelevisie. Geen enkele doelgroep (cfr. diversiteit) krijgt een eigen programma op de VRT. Ook mensen die graag boeken lezen blijven op hun honger zitten. Alle programma's moeten voor een zo breed mogelijk publiek zijn. De stelling binnen de VRT lijkt volgens dhr. Corijn de volgende te zijn: "Als je uw mond open doet op televisie, spreek dan voor 14-jarigen!". Nochtans zijn er tal van thema's en problemen die niet op een eenvoudige manier ter sprake gebracht kunnen worden. Integratievraagstukken, de relatie man-vrouw, religieuze kwesties, ... zijn hiervan voorbeelden. We moeten dus op zoek naar middelen om de complexiteit van deze debatten naar voor te brengen.

c. Allochtonen als breekijzers

Dhr. Corijn komt stilaan tot de conclusie dat de situatie binnen de media voor migranten vandaag de dag niet makkelijk is. Noch wat betreft de beeldvorming over migranten, noch wat betreft de participatiekansen binnen de media. Nochtans dicht hij allochtonen een belangrijke rol toe. Migrant in de media dienen niet enkel om zichzelf te duiden in onze samenleving, maar ook om onze samenleving in vraag te stellen. De "wij zijn geciviliseerd en zij moeten zich aanpassen"-mentaliteit kan via allochtone breekijzers in de media aangepakt worden.

Commerciële televisie (ook de VRT valt hier volgens dhr. Corijn onder) is amusementstelevisie. Het maximum niveau van complexiteit van deze vorm van televisie is *infotainment*. Met dit niveau en ondanks de goede bedoelingen van de overheid en de VRT kan men de vooropgestelde doelstellingen in verband met beeldvorming over migranten en participatie van migranten nooit bereiken. De *format* van de media moet dus veranderen en onder de dwingeland der kijkcijfers vandaag gehaald worden. De vermarkting van de media moet tegengegaan worden. Niet elke vraag is volgens dhr. Corijn een consumentenvraag, er bestaan ook andere vragen.

De heer Corijn besluit met de stelling dat indien Vlaanderen wil uitgroeien tot een mondiale, kosmopolitische samenleving, ze dat maar kan doen met behulp van breekijzers, allochtone medeburgers.

De vooropgestelde doelstellingen in verband met participatie en beeldvorming zijn dus niet enkel van belang voor de allochtonen in dit land, maar ook voor de autochtonen. Vanuit deze vaststellingen moet verder gewerkt worden aan de vooropgestelde doelstellingen en niet vanuit een soort van minderheidsstandpunt. (cfr. "Minderhedenforum, de naam alleen al!")

2. *Reacties door Tarik Fraihi*

Dhr. Fraihi komt terug op het plenumgedeelte van de slotconferentie. De organisatie gaf aan op welke wijze de doelstellingen met betrekking tot beeldvorming en participatie van migranten in de media bereikt kunnen worden (constante reflex vanwege de media, vervullen van een brugfunctie door migrantenverenigingen, ...). Volgens dhr. Fraihi zijn al deze instrumenten consumptief van aard. Nergens hoorde hij instrumenten vernoemen die actiever zijn van aard zoals het creëren van eigen programma's, een eigen televisiekanaal, eigen radiozenders, eigen websites, ... Deze passieve, consumptieve benadering is volgens dhr. Fraihi tekenend voor het debat. Aan allochtonen wordt duidelijk gemaakt dat ze mogen participeren, consumeren, maar daar stopt het ook. Dhr. Fraihi vindt het overigens opvallend dat ondanks het weinig aantal migranten in de media, die media toch fel gekleurd blijken te zijn. Migranten worden blijkbaar ingezet in de drang naar winstbejag, prestatie, verkoopbaarheid van media.

a. De gepresenteerde democratie

Dhr. Fraihi meent een tendens te kunnen vaststellen. De politiek vertegenwoordigt niet langer de bevolking, het publiek, maar de media stellen de politici voor aan het publiek. Hij spreekt van een overgang van de representatieve naar de voorgestelde democratie. Deze overgang houdt volgens dhr. Fraihi een gigantisch risico voor simplificatie in omdat duiding moet plaats maken voor sensatie. In het verlengde van dhr. Corijn stelt dhr. Fraihi dus vast dat moeilijke boodschappen niet meer kunnen in de *formats* van vandaag. Dat wordt ook doorgetrokken naar de nieuwsberichtgeving. Zo stelde dhr. Fraihi vast dat de rellen in Borgerhout werden gereduceerd tot een boksmatch waarbij Diab Abou Jahjah Luc Lamine onder zijn voeten geeft. Er wordt geen aandacht besteed aan duiding, de boksmatch verkoopt immers veel beter.

Tegenstellingen zijn simpel en dus verkoopbaar aan een breed publiek. Tegenstellingen worden door de media maar al te graag opgeklopt wegens de eraan verbonden sensatie. En op die manier ontstaat er langzaam maar zeker een beeld van een onoverkoombare tegenstelling tussen allochtonen en autochtonen.

Het debat tussen Diab Abou Jahjah en Philippe Dewinter is nog zo'n voorbeeld van mediahang naar tegenstelling zonder dat er veel informatie aan te pas komt.

b. Van cliché tot weloverwogen oordeel

Deze simplificatie door de media is vrij algemeen en beperkt zich niet tot interpersonele tegenstellingen. Clichébeelden van vooroordelen worden simpel voorgesteld en krijgen op den duur het statuut van een weloverwogen oordeel, het karakter van een feit. Tegenstellingen binnen een cultuur worden gewoon weggevaagd. Zo is de stelling dat allochtone mannen hun vrouw onderdrukken uitgegroeid tot een weloverwogen oordeel met het karakter van een feit. Daarmee wordt geen recht gedaan aan de verschillen tussen de allochtone gemeenschappen en binnen een bepaalde nationaliteit.

De media, zo meent dhr. Fraihi, heeft een ander statuut gekregen. De media geeft geen berichten weer maar maakt berichten, maakt personages, ... Zo worden individuele migranten plots vertegenwoordigers van de allochtone gemeenschappen. Dat is duidelijk, dat is simpel.

Programma's brengen ook geen informatie en duiding meer. Als Leona Detiège samen met haar dochter Maya wordt geïnterviewd in het programma "Bracke en Crabbé" dan wordt haar niet gevraagd waarom drie allochtonen door haar partij opzij worden geschoven om Robert Voorhamme de kans te geven schepen te worden. Het gaat wel over het al dan niet plengen van tranen, de dankbaarheid van dochter ten aanzien van moeder, ...

c. Democratische censuur

Volgens dhr. Fraihi is er steeds meer sprake van wat hij democratische censuur in de media noemt. Nooit eerder was er zoveel media, mediabelangstelling, nooit eerder werd er zo weinig geïnformeerd.

De recentste Golfoorlog vindt hij op dit vlak een duidelijk voorbeeld. Voor het eerst was niet enkel CNN de leverancier van informatie en beelden. We kregen verschillende kanalen te zien, ze leverden hun beelden rechtstreeks af, maar er was niets op te zien. Zo werden dezelfde beelden van een rokende woning twee uur lang afgespeeld op onder andere de BBC en CNN.

Kanalen die echt andere berichtgeving brengen worden aanzien als stoorzenders en ook bijna letterlijk geëlimineerd (zo werd de Engelstalige versie van Al Jazeera door de providers gewoon uit de ether gehaald).

Dhr. Fraihi besluit zijn reactie met de vaststelling dat in een recent verleden "integratie" het modewoord was. Vandaag de dag doet het begrip "diversiteit" haar intrede. De concepten blijken echter weinig tot geen concrete invulling te krijgen.

3. Dialoog met het publiek

Dhr Edward De Maesschalck (Canvas) voelt zich geroepen om te reageren. Hij stelt dat het beleid dient aangesproken te worden. De VRT krijgt haar opdrachten van de Vlaamse overheid en moet hieraan verantwoording afleggen. Hij beweert dat de VRT de opdracht heeft gekregen van de Vlaamse overheid om twee generalistische netten uit te bouwen en geen doelgroepentelevisie te maken met uitzondering van de doelgroep kinderen (cfr. Ketnet). Hij stelt dat de VRT tracht om binnen deze context bijvoorbeeld via Canvas toch enige duiding en informatie te verschaffen.

Volgens hem waren er vroeger meer 'moeilijkere' programma's, maar daar keer niemand naar. Hij geeft aan dat programma's met minder dan 20 procent kijkdichtheid een probleem hebben. Er treedt dan een kortsluiting op tussen politicus en de achterban, de belastingbetaler. Zij betalen dan voor iets waar niemand of slechts een kleine groep naar kijkt. Dat is in het verleden gebeurd en de politiek heeft volgens dhr. De Maesschalck gereageerd door zich terug te trekken en de TV over te laten aan TV-makers. En TV-makers, dat is evident, die doen waar ze goed in zijn: TV maken.

Dhr. Dirk De Cock (toenmalig kabinet Vogels) reageert hierop door te stellen dat het volgens de beheersovereenkomst die tussen de VRT en de Vlaamse overheid werd afgesloten wel duidelijk een opdracht is om bij te dragen aan positieve beeldvorming rond migranten. Hij spreekt duidelijk tegen dat het de opdracht is van de VRT om het grote publiek te bereiken. De heer De Cock wil ook nog kwijt dat er volgens hem nog steeds doelgroepen bestaan binnen de VRT en verwijst in deze context naar de kunsten, naar dierenprogramma's, ...

Een tweede nuance die hij wenst aan te brengen is dat er binnen bestaande programma's ook heel veel kan gebeuren omtrent de integratie van migranten in de mediawereld. Het hoeft volgens hem niet altijd te gaan om een intellectualistische aanpak van de problematiek.

Tot slot herhaalt dhr. De Cock dat minister Vogels van haar kant altijd pleitbezorgster is geweest van het idee "allochtonentelevisie". Onderzoek wijst immers uit dat allochtone jongeren een grote behoefte hebben naar informatie over wat autochtonen denken over allochtonen en vice versa. Ze zijn dikwijls op zoek naar hun achtergrond in Vlaanderen en in het thuisland. Men kan deze jongeren bereiken door tweetalige programma's. Op het moment dat mevrouw Vogels dit idee lanceerde bleek Vlaanderen er nog niet rijp voor gezien de zware reactie uit politiek Vlaanderen.

Dhr. Eric Corijn reageert door te stellen dat het niet de bedoeling is om te schieten op de overheid of op de media. Hij vindt dat de vraag of het grote kader klaar is om de doelstellingen te bereiken een antwoord verdient. Doelstellingen op sectorieel, micro- niveau krijgen immers maar een oplossing indien dit het geval is.

Dhr. Corijn stelt met grote nadruk dat het integratieprobleem niet cultureel van aard is, ondanks wat men ons wil laten geloven, maar sociaal-economisch. Culturele integratie is volgens hem een soort van pacificatiemechanisme om de sociaal-economische desintegratie achter te verbergen. Volgens hem kan strijd tegen de gevestigde orde terecht zijn, zeker indien je als migrant ook na je tweede diploma geen werk krijgt. Nogal wat allochtone jongeren zijn helemaal klaar voor de markt en de consumentensamenleving die we kennen (cfr. gebruik van gsm, Mercedes, ...) maar worden gediscrimineerd. "Eigenlijk vragen we aan die allochtone jongeren om zich te integreren in een samenleving die hen niet wil. Dat is zo ongeveer hetzelfde als aan homo's vragen om zich te integreren in een homofobe samenleving", aldus dhr. Corijn.

Dhr. Edward De Maesschalck verklaart zich akkoord met dhr. Eric Corijn als hij stelde dat vooral de Vlaamse samenleving moeite heeft met de

integratie van andere culturen. Hij werpt in het midden dat er toch een bijzonder grote taalbarrière bestaat. Het succes van Diab Abou Jahjah heeft volgens hem veel te maken met hoe goed hij Nederlands spreekt.

Dhr. Eric Corijn geeft aan dat het bestaan van VTM de strategie van de VRT bepaald. De VRT heeft ervoor gekozen om de *formats* aan te passen aan de aanwezigheid van VTM. Men heeft gekozen voor de kijkcijfers.

Volgens dhr. Edward De Maesschalck kan men niet anders. Televisie is immers gericht op ontspanning, is een *massamedium*.

Eric Corijn reageert hierop door te stellen dat men wel anders kan handelen. Op de universiteiten waar hij werkt kiest men voor de andere benadering en dus niet voor de massa studenten. Bovendien suggereert men wel degelijk dat men informatie en duiding geeft. Men doet alleszins alsof er een deontologie gehanteerd wordt. Journalisten noemen zich nog altijd journalist en niet ontspanningsmedewerker.

Men zou moeten kiezen voor de opdracht en niet voor de markt. Want uiteindelijk lopen mensen weg van televisie indien televisie zich niet aanpast aan hun doelgroep. Het internet is daarbij de gedroomde uitweg.

Dhr. Rik Van Nolpen (projectmedewerker Koning Boudewijnstichting) vraagt zich af of er niet teveel vanuit een buildungs-ideaal wordt gereflecteerd.

Dhr. Eric Corijn reageert hierop door te stellen dat volgens hem informatie en educatie helemaal niet zwaar of intellectualistisch hoeft te zijn. Hij vindt dat het criterium niet een marktcriterium zou mogen zijn (te licht of te zwaar). "Stel u voor", zo werpt hij in het midden, "dat diploma's worden uitgereikt op basis van marktcriteria. Dat kan toch niet?" Reagerend op wat dhr. De Maesschalck stelde over Diab Abou Jahjah vindt hij dat de media zich best afzijdig houdt van dit personage want het draagt bij tot simplificatie.

Dhr. Tarik Fraihi stelt dat massamedia een weerspiegeling is van wat de massa denkt. Het succes van Jahjah is niet zijn goede kennis van het Nederlands maar zijn bereidheid om een bepaalde rol te spelen die de massa hem wil zien spelen. Volgens dhr. Fraihi zou Jahjah nooit een forum gekregen hebben van de media indien hij koos voor dialoog. Hij zou op die manier niet mediageniek genoeg bevonden zijn.

Dhr. Tarik Fraihi geeft ook duidelijk weerwerk aan de keuze van de overheid voor een soort van intern pluralisme als het gaat over beeldvorming en participatie van migranten. De overheid kiest niet voor aparte programma's maar wel voor het geven van aandacht aan diversiteit in bestaande programma's. Volgens dhr. Fraihi is dit een farce die op termijn onderuit gehaald zal worden. Migrantten moeten blijkbaar hun integratieprobleem culturaliseren. Tarik Fraihi vraagt zich dan ook af of homo's hun aanvaardingsprobleem dienen te sexualiseren om tot een oplossing te komen.

Volgens dhr. Fraihi ligt het voor de hand dat migrantten, als ze zich niet herkennen in bestaande media, eigen media zullen gaan oprichten. Hij verwijst daarbij naar eerste experimenten in Brussel alwaar een Arabische radio actief is.

Dhr. Fraihi maakt zich ook boos over de grove fouten die journalisten, ook diegenen die werken bij de meer serieuze programma's op de VRT, blijven maken over migranten in het algemeen. Beelden tonen van een Turkse markt als het thema dat door de begeleidende stem beschreven wordt over Marokkanen handelt, een Panorama journalist die spreekt over de Jihad als de heilige oorlog van Osama Bin Laden, ... allemaal grove fouten waarop migranten afknappen. Deze berichtgeving wordt op deze manier door allochtonen niet serieus genomen.

Het is opvallend hoe migranten worden beschouwd als Nederlands-onkundigen en op basis daarvan de toegang tot tewerkstelling ontzegd wordt. De VRT blijkt op dit punt niet zo fel te verschillen van andere bedrijven.

Racisme, zo betoogt dhr. Fraihi, krijgt op die manier een andere gedaante. Het gaat niet meer om blank versus zwart, maar om cultuur x versus cultuur y waarbij cultuur y als achterlijk wordt beschouwd. Er zijn inderdaad verschillen tussen culturen, maar geen verschillen in niveau. Zo is bijvoorbeeld de schilderkunst in Islamitische landen minder ontwikkeld, maar de literatuur des te meer.

Dhr. Edward De Maesschalck komt ten slotte terug op de discussie of de overheid dan wel de media haar verantwoordelijkheid ontlopen. Hij stelt dat de uitzendingen door derden een verplichting zijn vanwege de overheid. De VRT kan enkel beslissen waar (wanneer) ze deze uitzendingen programmeert. Hij stelt dat de overheid dit systeem ook kan toepassen op doelgroepen zoals migranten. Als de overheid dit niet doet of gedaan heeft, dan betekent dit dat men niet overtuigd is van de voordelen van deze aanpak.

f. Workshop: 'Hoe allochtonen betrekken in programma's?'

1. Toelichting door Ed Klute over het Nederlandse Mira Media

Mira Media is reeds 20 jaar actief in Nederland om de participatie van allochtonen in en bij de media (in het bijzonder radio en televisie) te stimuleren. Zo werden in de loop der jaren verschillende initiatieven gestart die te vergelijken zijn met wat nu in België gebeurt.o.a.: organiseren van conferenties over en met de allochtone gemeenschap en media, via wetgeving trachten bepaalde zaken in de media af te dwingen en gaan kijken hoe de media functioneren. Daaruit groeiden verschillende projecten gericht op de instroom van allochtonen.

Daarna werd een nieuwe richting ingeslagen. De publieksparticipatie moest worden gestimuleerd, en dat over alle onderwerpen en niet enkel over de typisch multiculturele thema's. Er werd getracht op verschillende terreinen een participatie te creëren van de allochtone gemeenschap, bijv. in het publiek van talkshows, in actualiteitsprogramma's, tijdens media-educatie op school waar een kritisch mediagedrag werd aangeleerd (leren reageren als burger, wat soms krachtiger kan overkomen dan protest

vanuit een actiegroep). En een deskundigengids werd uitgebracht, naar voorbeeld van de instrumenten ontwikkeld door de vrouwenbeweging.

Naast een grotere aandacht voor publieksparticipatie zou ook meer tijd besteed worden aan het 'opvoeden' van journalisten. Hierbij had men vaak te kampen met de tijdsdruk. Journalisten hebben weinig gelegenheid om zich hierover bij te scholen. De oplossing hiervoor werd gevonden in het goed bestuderen van hun werkmethode en het volgen van hun werkpad. Ook werden er allochtone sprekers op redactievergaderingen en conferenties uitgenodigd.

Uit de algemene conclusies die Mira Media uit haar werkervaring haalde, bleek toch dat het organiseren van forums een goede start is. Maar op lange termijn werkt het contraproductief. Het is beter en efficiënter om met kleine groepsgesprekken te werken om zo te komen tot een betere dialoog.

2. Touria Azziz (Kurasaw-Kuregem Sociale Actie voor Werk)

Uit haar ervaring wist Touria Azziz te vertellen dat de allochtone gemeenschap niet zo moeilijk bereikbaar is als vaak wordt gedacht; er bestaat wel degelijk een grote bereidwilligheid om aan media-activiteiten te participeren. Wat zijn dan volgens haar de problemen? Journalisten kennen hun doelpubliek niet goed en hebben soms nog te kampen met vooroordelen, vaak lopen in de eerste contacten al dingen fout. Journalisten vergeten soms dat ze vaak in hun reportages mensen interviewen die ten persoonlijke titel praten en niet namens een hele bevolkingsgroep of gemeenschap het woord voeren. Het gebeurt dat mensen in een bepaald kader worden geplaatst, waarin ze eigenlijk niet thuishoren. Zo brengt niet iedere Marokkaanse jongere zijn tijd door in een Marokkaans café. Waarom wordt voor een interview zo iemand telkens voor die omgeving geopteerd? Waarom wordt er altijd met die stereotyperingen gewerkt? Dit zijn maar enkele van de vele mogelijke voorbeelden die, aldus Touria Azziz, bij de allochtonen de weigering in de hand kunnen werken om nog verder met de pers te praten.

Wat zijn de oplossingen? Meer flexibiliteit vanuit de media is nodig. De allochtone gemeenschap moet zelf mogelijkheden tot initiatief en autonomie krijgen. Enkel zo is een goede en duidelijke communicatie mogelijk.

3. Fernando Marzo

Hij lichtte vanuit zijn organisatie ACLI toe hoe zij met de media geconfronteerd worden. Zij hebben vooral contact met de regionale pers. Hij stelt vast dat de nauwkeurigheid in artikels of reportages soms te wensen overlaat. Goede, betrouwbare contactpersonen, die je weten te vinden, zijn onontbeerlijk.

4. Vraaggesprek

- *Vraag:* 'Hoe kunnen we naar een constante (positieve) beeldvorming gaan?'

Ed Klute:

Het is een feit dat goed nieuws geen nieuws is. Pas als er sensationeel of negatief nieuws is rond allochtonen, wordt er mee uitgepakt. Hoe dan ook is het nodig dat journalisten beter geïnformeerd worden.

- *Vraag:* 'Kunnen zelforganisaties hierin een rol spelen?'

Fernando. Marzo:

Zelforganisaties kunnen niet alles op zich nemen. Uit ervaring weet Dhr. Marzo te vertellen dat de media niet altijd even makkelijk bereikbaar zijn. En tot zijn verwondering blijkt dat, zelfs indien ze bereikbaar zijn en samenwerken met zelforganisaties, journalisten toch nog veel verzinnen en niet altijd een exacte weergave van de feiten geven. Vlaanderen is zelf nog bezig met haar emancipatie. Men heeft nog te maken met een generatie journalisten die de allochtonen zien als rariteiten.

Ed. Klute:

De koppen moeten bij elkaar gestoken worden, om zo te komen tot 'gemeenschapsexpertise'. Men moet zich voorbereiden op de komst van de media en/of desnoods ook zelf stappen ondernemen om in de media te komen. Zo kan men activiteiten plannen met bepaalde personen, een dagje uit organiseren naar een talkshow om er als publiek te gaan fungeren, ... Dit is een soort 'recreatie', maar kan toch bijdragen tot de goede beeldvorming. Het is goed dat er vanuit de media een positieve respons is op de allochtone participatie. (bijv. bij de VRT). Men moet zich echter ook de vraag stellen hoe dit komt? Hoever willen ze gaan? Is het een kwestie van moeten (zogenaamde 'politieke correctheid') of willen ze echt de allochtone gemeenschap integreren en betrekken? Als het om dit laatste gaat, dan moet er meer aandacht besteed worden aan de invulling van bepaalde programma's, bijv. spelprogramma's aanpassen etc. In dit geval moet men ook specifiek bepaalde kijkersgroepen benaderen. Het werkt om de taal van de media te gaan praten. Kijkers zijn namelijk geld. Of ze nu allochtoon of autochtoon zijn

- *Vraag:* 'Is dit geen moeizaam proces?'

Ed Klute:

Dat is inderdaad zo. Men moet nieuwe soorten programma's gaan uitdenken en uitwerken, bijv. internationale, multiculturele programma's die ook interessant zijn voor een groter publiek. Triviale dingen dienen op verschillende manieren naar voren gebracht worden, bijv. dagdagelijkse dingen en hoe verschillende culturen er mee omgaan (koken, toiletgewoonten, ...). En mooi voorbeeld hiervan is het programma 'BNN' met zijn 'integratieweek'. Er dient televisie gemaakt te worden die zich zowel tot autochtonen als allochtonen richt.

- *Vraag:* 'Hoe kan men op korte termijn vooruitgang boeken?'

Ed Klute:

Men kan o.a. een netwerk opbouwen van mensen die willen deelnemen aan iets als spelletjesprogramma's, en bijv. op zoek gaan naar allochtone

studenten. Men dient te kijken naar de vraag en te zorgen voor een aanbod! Televisiestations zouden zich de vraag moeten stellen waarom bepaalde mensen niet door de selectie komen. Het heeft te maken met een aantal vaardigheden. Op basis hiervan kunnen ze hun show naar een atypisch Vlaams publiek richten.

- *Vraag:* 'Hoe volgen journalisten de complexiteit van de verschillende thema's?'

Ed. Klute

Journalisten moeten aangesproken worden wanneer de dingen niet kloppen. Dit helpt echt. Ze moeten feedback krijgen, maar op een niet aanvallende toon, bijv. met de aanpak 'goed artikel, bedankt voor de aandacht, maar het klopt niet helemaal...'

Bijlage 5: Toespraak van Vlaams Minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking Mieke Vogels

Dames en heren,

De titel van deze conferentie 'Allochtonen en Media: een hink-stap-sprong?' is heel goed gekozen. De hink-stap-sprong ken ik als een leuk kleuterspelletje. Als je de hink-stap-sprong kon, was je klaar voor de grote school, voor de grote wereld. De allochtone gemeenschap is al lang klaar voor de grote wereld, alleen ziet de grote wereld dit te weinig.

Hoe kan je vandaag de wereld beter tonen wie je bent en wat je kan dan via de media. En precies daar wringt in Vlaanderen het schoentje. In vergelijking met bijvoorbeeld Nederland, Groot-Brittannië of Frankrijk komen allochtonen niet of nauwelijks op het scherm tenzij het om specifieke allochtonenproblemen gaat zoals problemen met migrantenjongeren, Islam,...

Dit voedt permanent een denken in een wij-zij tegenstelling, wat ook typisch is voor een visie op allochtonen die vertrekt vanuit een integratieconcept: 'zij moeten zich maar aanpassen'.

Het Vlaams beleid wil weg van dit integratieconcept dat ons uitzichtloze discussies brengt over wanneer iemand wel of niet geïntegreerd is. Deze politiek die vertrekt vanuit de optie nieuwkomers zo snel als mogelijk te vormen naar ons beeld en gelijkenis is een politiek die het wij/zij denken alleen maar versterkt.

Het Vlaamse beleid wil vertrekken vanuit diversiteit. Samen-leven in verschil is de nieuwe beleidslijn die vertrekt vanuit het anders zijn van alle mensen. Het gaat daarbij niet alleen om verschillen tussen mensen van verschillende culturen. Neem nu bvb. de enorme diversiteit binnen onze ouderenpopulatie. Ook daar moeten we af van een homogeen denken dat bvb. alle ouderen in een rusthuis op het zelfde uur in bed moeten en moeten we rekening gaan houden met diversiteit.

Samen-leven in verschil betekent dat diversiteit aanwezig is in alle domeinen van het leven en dat de media hier een afspiegeling van geven. De aanwezigheid van allochtonen in de media zal bij allochtonen het gevoel erbij te horen, versterken.

Het inzicht dat de media een belangrijke hefboom kunnen zijn voor allochtonen om zich beter te herkennen in onze samenleving was destijds de aanleiding voor het voorstel van Johan Opdebeeck voor televisie voor en door allochtonen. Maar Vlaanderen was spijtig genoeg niet rijp voor dit idee. De discussie die rond dit idee ontstond heeft wel een hele dynamiek

op gang gebracht die o.a. de VRT er vandaag toebrengt een charter diversiteit te onderschrijven. Ik ben heel blij dat Tony Mary dit hier vandaag voorstelt en voel dat hij dit 100% meent.

Naast dit charter ben ik ook heel tevreden met de beslissing van de VRT om een cel diversiteit op te richten. Het charter dient immers geconcretiseerd te worden. Ik wens Nadia Dala en Filip Feyten van de kersverse cel diversiteit veel geluk in hun functie.

Eén van de grote uitdagingen voor hen wordt ongetwijfeld het werken rond een correcte en evenwichtige beeldvorming over allochtonen. Uit verschillende onderzoeken rond allochtonen en media blijkt duidelijk dat allochtonen de negatieve beeldvorming over allochtonen in de media als hét heikel punt ervaren.

Een instrument dat zij alvast kunnen gebruiken – en ik ben er heel fier op – is de cd-rom Gevestigde Waarden die ik begin deze maand met het Minderhedenforum heb mogen voorstellen. De cd-rom bevat de gegevens van een 200-tal allochtone deskundigen. Ik hoop dat de meer dan 2800 journalisten – want voor hen is de cd-rom bedoeld – die de cd-rom ontvingen dit instrument actief zullen gebruiken en op deze manier een positieve bijdrage leveren tot een evenwichtigere beeldvorming. Ik wil mij ook hier engageren dat ik samen met het Minderhedenforum deze cd-rom niet zal laten verouderen door te zorgen voor updating en hopelijk ook uitbreiding van dit gegevensbestand.

Even belangrijk is de uitdaging om meer allochtoon personeel in de media te krijgen: als journalist, cameraman, ...In dit verband kijk ik uit naar de resultaten van een project van het persbureau Belga dat ik samen met de Koning Boudewijnstichting ondersteun. Het project houdt een opleiding van drie maanden in op de werkvloer voor zes jonge allochtone journalisten en wil hen op deze manier een unieke opleiding/werkervaring mee geven die hopelijk een opstap wordt naar blijvende tewerkstelling.

In het begin van mijn toespraak had ik over deze conferentie als een voorlopig orgelpunt, want het is duidelijk dat 'het echte werk' eigenlijk nog moet beginnen. Ik ben ervan overtuigd dat een blijvende nauwe samenwerking tussen de allochtone gemeenschappen, via het Minderhedenforum, enerzijds en de media-actoren anderzijds hierbij een cruciale kritische succesfactor is.

Tenslotte wil ik het Minderhedenforum feliciteren met het baanbrekend werk dat zij rond dit thema verricht hebben. Ook de VRT wil ik uitdrukkelijk danken voor de inspanningen en de gastvrijheid hier vandaag in het Amerikaans Theater.

ⁱ De CD-rom is om redenen van privacy enkel bedoeld voor journalisten. Een korte versie met sprekers van allochtone origine rond verschillende onderwerpen kan worden aangevraagd bij contact@trefmedia.be.